

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 25 och 29 september samt för den 1 oktober justerades.

§ 2 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Ingemar Nilsson* (S) av sagt sig uppdraget som suppleant i EU-nämnden från och med den 31 oktober.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2014/15:40 för torsdagen den 27 augusti i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från näringsutskottet.

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2015/16:17

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:17 Sveriges medverkan i Europols antiterroraktion i sociala medier
av Roger Haddad (FP)

Skälet till dröjsmålet är ett missförstånd på tjänstemannanivå i samband med att interpellationen lämnades till handläggande enhet, har svar förberetts att avlämnas den 16 oktober. Detta missförstånd upptäcktes i dag. Med anledning härav saknas förutsättningar att avge svar på interpellationen den 2 oktober.

Interpellationen kommer att besvaras den 16 oktober 2015.
Stockholm den 1 oktober 2015
Justitiedepartementet
Anders Ygeman

Interpellation 2015/16:28

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:28 Döljande av arbetslösheten genom sjuk-skrivningar

av Fredrik Schulte (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 23 oktober 2015.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 30 september 2015

Socialdepartementet

Annika Strandhäll (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2015/16:42

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:42 Svenska bönders likviditetsproblem

av Maria Plass (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 november 2015.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 9 oktober 2015

Näringsdepartementet

Sven-Erik Bucht (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 5 Anmälan om faktapromemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2015/16:FPM2 Förordning om fiskemöjligheter i Östersjön 2016
KOM(2015) 413 till miljö- och jordbruksutskottet

§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2015/16:129, 193 och 258 till socialutskottet

3 196 motioner avlämnade under den allmänna motionstiden anmäldes.

Kammaren biföll talmannens förslag att motionerna omedelbart skulle hänvisas till utskott enligt motionsförteckningens förslag.

Motionsförteckningen hade i bilaga fogats till detta protokoll.

§ 8 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
2015/16:AU3 Utbildningsstödet till varslade vid Volvo Cars

Näringsutskottets betänkande
2015/16:NU5 Nordisk balansavräkning

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2015/16:MJU3 Begränsning av mangan i dieselbränslen

§ 9 Svar på interpellation 2015/16:16 om tydlighet om Sveriges samarbete med Nato

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Anna Kinberg Batra har frågat statsministern hur processen ser ut för Sveriges deltagande i Joint Expeditionary Force, hur statsministern avser att hålla riksdagen informerad om viktigare förändringar i Sveriges samarbete med Nato samt hur statsministern avser att agera för att skapa en öppen och tydlig debatt kring Sveriges samarbete med Nato. Interpellationen har överlämnats till mig.

Jag vill inleda med att svara på frågan om Joint Expeditionary Force. Av den försvarspolitiska inriktningspropositionen framgår att regeringen anser att Sverige aktivt bör söka deltagande i bilaterala och multilaterala samarbeten med tyngdpunkt i norra Europa. Som ett exempel på denna typ av samarbete nämns i propositionen det brittiskledda samarbetet Joint Expeditionary Force, JEF.

JEF är en brittisk nationell styrka som vid behov kan kompletteras med bidrag från andra länder. JEF kan ställas exempelvis till FN:s, EU:s och Natos förfogande. Norge, Danmark, Estland, Lettland, Litauen och Nederländerna har beslutat att delta i styrkan. Det finns ingen automatisk koppling till Nato och Very High Readiness Joint Task Force, VJTF. Däremot kan briterarna välja att ställa den till Natos förfogande. De länder som samarbetar med Storbritannien genom JEF beslutar självständigt, från fall till fall, om de vill bidra till övningar och militära operationer, inklusive eventuella bidrag till Natos Very High Readiness Joint Task Force.

Sverige har inte mottagit någon formell inbjudan från det brittiska försvarsministeriet om att bidra till JEF. Frågan har varken varit föremål för politisk beredning eller ställningstagande. Däremot följer berörda tjänstemän i Regeringskansliet och Försvarsmakten hur samarbetet kring JEF utvecklas. Vid behov avser regeringen att återkomma till riksdagen i frågan.

Jag övergår nu till att svara på Kinberg Batras frågor om Sveriges samarbete med Nato. Regeringen avser liksom tidigare att hålla riksdagen informerad om utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. Det vi gör tillsammans med Nato är i linje med den försvarspolitiska inriktningsproposition som fem partier ställt sig bakom.

Regeringen vill se en öppen och bred, demokratiskt och folkligt förankrad diskussion om säkerhets- och försvarspolitik. Ambassadör Kristina Bringéus har utsetts att ta fram en rapport som utifrån ett fristående perspektiv analyserar och redogör för innebörden av olika former av samarbeten respektive medlemskap med länder och i organisationer, samt dessas för- och nackdelar, inom det försvars- och säkerhetspolitiska området, i dag och i framtiden. Analysen ska inte utvärdera den militära alliansfriheten. Utredningen ska bland annat bidra till fördjupat samtal i vårt land om dessa frågor. Uppdraget är en del i försvarsuppgörelsen mellan fem partier från april i år.

Avslutningsvis: Anna Kinberg Batra skriver att Sveriges statsminister behöver vara tydlig när det gäller Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska linje. Regeringen är väldigt tydlig. Vår inriktning ligger fast. Den militära förmågan ökas successivt. Samtidigt fördjupas våra internationella försvarssamarbeten mellan Sverige och Finland, Sverige och Danmark samt inom ramen för Norden, Baltikum, EU, FN, Natos partnerskap och den transatlantiska länken. Det svensk-finska samarbetet har särskild prioritet. Den svenska militära alliansfriheten tjänar alltså vårt land väl. Sverige ska inte söka medlemskap i Nato.

Vad beträffar Nato ska partnerskapet fortsätta att utvecklas såväl vad gäller politisk dialog som praktiskt militärt samarbete, inte minst samövning. Till exempel har regeringen tidigare i kammaren uppmärksammat möjligheterna till fördjupat samarbete inom Enhanced Opportunities Programme. Det är den inriktning som gäller, och det är den inriktning som nu genomförs.

Då Anna Kinberg Batra, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav tredje vice talmannen att Hans Wallmark i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 2 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Herr försvarsminister! Försvarsministern kanske är en smula besviken på att det är jag som tar emot svaret och inte Anna Kinberg Batra, som väckt interpellationen. Å andra sidan finns det skäl för oss att vara lite besvikna då det inte är statsministern som lämnar svaret. Frågorna var ju ställda till honom.

När det gäller interpellationen består den av ett antal delar. Jag tänkte inledningsvis koncentrera mig på den första, nämligen Joint Expeditionary Force, JEF, och det dokument som finns på Försvarsdepartementet om en begäran om svenskt deltagande. Huruvida det är en formell begäran eller inte vet jag inte, men så lyder rubriken. Försvarsutskottet har i dag beslutat

att hemställa hos Försvarsdepartementet att få ut handlingen så att vi kan ta del av och läsa den och därmed grunna på vad exakt den innehåller.

Fru talman! Vi är fem partier som står bakom en försvarspolitisk inriktning, som är formulerad i en proposition. Försvarsministern brukar allt som oftast hänvisa till och läsa ur den. Det tycker jag i grunden är bra. Låt mig slå upp s. 56 och citera från den:

”Såväl EU som Nato utvecklar sina koncept för att snabbt kunna genomföra militära operationer. Det kan konstateras att medlemsländerna i EU och Nato kring Östersjön är aktiva i denna utveckling. Regeringen anser att Sverige aktivt bör söka deltagande i bilaterala och multilaterala samarbeten med tyngdpunkt i norra Europa. Ett exempel på denna typ av samarbete är det brittiskleda samarbete ... där styrkor från bl.a. Danmark, Norge och de baltiska länderna ingår.”

Jag citerar inte detta för att påminna försvarsministern, för han är väl förtrogen med dokumentet, utan för alla andra som följer den här debatten. JEF pekas ut som ett av de rimliga områdena där man skulle kunna samverka och samarbeta med andra länder. Det står uttryckligen i propositionen. Jag har därför, fru talman, en fråga till försvarsministern:

Tycker försvarsministern att det vore bra om Sverige deltog i JEF, i enlighet med det som står i inriktningspropositionen? Om frågan besvaras med ett ja, vad kan vi då göra för att få bli en del av den? Om det, fru talman, finns någon form av dokument som handlar om en begäran om svenskt deltagande tycker jag att frågan med stor tydlighet kan besvaras med ett ja. Det är i så fall i enlighet med svensk politik – att samverka, att samarbeta, att öva, att förbereda sig för att ge hjälp och att förbereda sig för att ta emot hjälp i händelse av en kris eller en krigssituation.

Fru talman! Vidare har det varit diskussion om Very High Readiness Joint Task Force, VJTf. I försvarssammanhang finns alla dessa akronymer. VJTf är för närvarande öppen endast för Natos 28 medlemsstater, och således inte för partnerländerna. Min fråga till försvarsministern är: Skulle han och regeringen kunna verka för att se till att Nato även öppnar det för partnerländerna? VJTf är en snabbinsatsstyrka som skulle kunna användas just för att markera tröskel och närvaro, inte minst i Estland, Lettland och Litauen i händelse av påtryckning, kris eller krigssituation.

Skulle Sverige, som icke-Natoland, ändå vilja delta i det säkerhetsuppbyggandet? Mitt svar är ganska enkelt. Jag besvarar frågan med ja. Jag tycker att Sverige borde delta. I avvaktan på att vi blir Natomedlem tycker jag att vi som partnerskapsland borde få den möjligheten. Vill försvarsministern och regeringen driva på för att Nato ska öppna detta även för Sverige?

Avslutningsvis: Nato kommer att hålla ett nytt stort toppmöte i Warszawa nästa år. Vilka är de svenska ingångsvärderna där? Vad har vi att säga när det gäller JEF, VJTf och att utveckla och fördjupa samarbetet mellan Sverige och Nato?

Anf. 3 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Rubriken för den här interpellationen är *Tydlighet om Sveriges samarbete med Nato*. Från Kristdemokraternas sida har vi just i helgen sett till att vi för vår del är tydliga med vår inställning. Vi tycker att det, med tanke på utvecklingen i vårt närområde och av många andra skäl, nu är dags för Sverige att bli medlem i Nato. Detta var lite vid sidan om

Prot. 2015/16:12
13 oktober

Svar på
interpellationer

dagens debatt, men det kändes ändå viktigt att säga. Jag hoppas att också försvarsministerns parti så småningom kan komma till samma slutsats.

Jag skulle vilja ställa en specifik fråga. Som en stor del av svenska folket vet var skälet till att vi skulle vara alliansfria att vi skulle kunna vara neutrala i krig. Nu har vi tagit beslut om – och det har även Socialdemokraterna varit med på – att den tiden sedan länge är borta. Vi har antagit en solidaritetsförklaring som säger att vi ska kunna ta emot hjälp och ge hjälp, och den är ensidig. Men vi är också med i Lissabonfördraget, som säger att vi ska ställa upp med varje till buds stående medel. Neutraliteten finns inte där.

Då undrar jag: Vad är det egentligen som är syftet med att Sverige ska vara alliansfritt i dag?

Anf. 4 STIG HENRIKSSON (V):

Fru talman! Tack för att jag får möjlighet att delta i den här debatten. Jag har två saker att säga. Det första rör det Hans Wallmark berättade om försvarsutskottets initiativ. Jag är glad över att ett enigt försvarsutskott ställde upp på min begäran om att vi i försvarsutskottet ska få ta del av den här promemorian. Blotta titeln gör att den verkar intressant: *Orientering om JEF och önskemål om svenskt deltagande*.

Varför är då detta intressant, kanske vän av ordning frågar sig. Då måste man nog gå in på de olika akronymerna. Natos spjutspetsstyrka, VJTF, ska kunna sättas in i strid inom 48 timmar. För detta krävs ett beslut av Natos 28 medlemsländer. För att placera ut styrkan räcker det med att Natos överbefälhavare så beslutar. Man kan få intrycket att detta mest är akademiskt intresse, men det förändras när man får veta att vid försvarsministermötet i februari meddelade den brittiske försvarsministern att när Storbritannien 2017 är ramnation för VJTF är det JEF som ska leda VJTF. Då blir man lite fundersam, för i den proposition som riksdagen antog i juni nämns just JEF som exempel på internationella samarbeten vi gärna deltar i. Det kan ju vara en ren slump, men tanken slår en i alla fall.

Jag tycker att det är allvarligt om det finns sådana kopplingar. Nu har försvarsministern sagt att det inte finns några sådana, och självklart får vi tro honom på hans ord. Jag har ingen anledning att betvivla det.

Däremot blir jag bekymrad om man på Försvarsdepartementet, när man får en promemoria från Sveriges försvarsattaché i London med denna tydliga titel, inte verkar ha läst den och inte insett att den är något att kanske orientera ministern om. Det tyder på lite märkliga turer inom departementet. Men det kommer säkert försvarsministern att styra upp. Det har jag fullt förtroende för.

Det är alltså detta som har lett till mitt intresse för det här. Sedan drar jag andra slutsatser av samarbetet med Nato, JEF och VJTF, men det är en annan diskussion.

Den andra delen av interpellationen handlar om tydlighet vad gäller Nato. I regeringsförklaringen sas det tydligt att Sverige inte ska söka medlemskap i Nato. Fast det var i regeringsförklaringen 2014. I 2015 års regeringsförklaring har jag förstått att den meningen har fallit bort. Man kan ju uttrycka sig på olika sätt, men i regeringsförklaringar i allmänhet och i sådana här frågor i synnerhet vägs varje ord på guldväg och värderas därefter. Jag ställer mig därför lite frågande. Kanske försvarsministern kan

berätta om bakgrunden till att regeringsförklaringen 2015 inte innehåller någon mening om att Sverige inte ska söka medlemskap i Nato?

Prot. 2015/16:12
13 oktober

Anf. 5 STAFFAN DANIELSSON (C):

Fru talman! Herr försvarsminister! Sveriges säkerhet och säkerheten i norra Europa och runt Östersjön är en väldigt allvarlig och viktig fråga. Som försvarsministern och andra ofta har framhållit är det ett nytt läge. Ryssland är instabilt och aggressivt. Vi måste agera utifrån denna nya situation.

Jag vill ge försvarsministern kredd för att han tar uppdraget på allvar och tillsammans med oss andra har medverkat till mer pengar till försvaret, vilket är nödvändigt. Det behövs nog ännu mer.

Tyvärr har försvarsministerns parti, som han givetvis är bunden av, en blind fläck i säkerhetspolitiken, nämligen Nato. Man bedriver en strutspolitik, skulle jag vilja säga. Denna fråga, säger Socialdemokraterna, analyserade vi grundligt, och den avgjordes 1947. Det gäller i evig tid. Efter 70 år gäller det fortfarande. Natofrågan får vi inte analysera. Den är en dogm.

Det är uppenbart att vi i dag har en helt annan verklighet i världen och i norra Europa än 1947. Jag tycker att det är tjänstefel och ansvarslost att Sveriges största parti inte ens medger att den här frågan analyseras. Så kan man inte möta verkligheten.

Två mindre men stronga partier inom borgerligheten, Centerpartiet och Kristdemokraterna, har vågat ta tag i frågan. I Centerpartiet skedde det utifrån en väldigt tydlig position: Vi har varit stolta över vår alliansfrihet, som har tjänat oss väl och så vidare, men vi har också tagit till oss verkligheten, herr försvarsminister. Det är ett allvarligt läge. En fortsatt alliansfrihet runt Östersjön bidrar enligt min uppfattning snarare till instabilitet än till stabilitet i norra Europa. Vi i Centerpartiet har tagit ställning för att inleda en process så att Sverige, efter folkomröstning och så vidare, kan gå med i Nato.

Vi vill ha en bred samsyn, och det gör att Socialdemokraternas position är viktig. Vi vill också gärna att Finland tar det här steget tillsammans med oss.

Frågan får inte ens analyseras, men frågan rör sig ändå. Jag vill säga till försvarsministern att jag med stort intresse läste hans debattartikel i en ledande svensk rikstidning nyligen som lyfte fram lägets allvar och att Sverige måste samarbeta militärt mycket nära andra demokratier. Det säger Försvarsmakten också oerhört tydligt.

När försvarsministern hade lyft fram det borde slutsatsen vara att vi bör inleda en process och analysera Nato. Det sa han inte, utan han sa: Då bör vi samarbeta oerhört nära och i mycket större utsträckning med USA. Det är väl bra, men jag tror att USA gärna hänvisar till att det försvarssamarbete som finns inom EU är via Nato. Jag tror inte att USA vill inleda ett bilateralt samarbete med 23 EU-länder för att hävda säkerheten i norra Europa.

Jag har suttit i försvarsutskottet i åtta år. Jag har kommit fram till övertygelsen att verkligheten är sådan att Sverige inte har något annat val än att försvara sin säkerhet genom att gå med i Nato. Vi är nästan med i dag. Det är inget stort steg. Det är trist att det fortfarande är sådana laddningar i frågan, men jag hoppas att socialdemokratin, liksom man gjorde i EU-

Svar på
interpellationer

frågan för 20 år sedan, över en natt kommer att komma fram till en annan syn på det hela.

Anf. 6 ALLAN WIDMAN (FP):

Fru talman! Det är glädjande att Staffan Danielsson åter är en verksam del i den svenska försvars- och säkerhetspolitiska debatten. Flera partier har nu vittnat om sina ställningstaganden för ett svenskt Natomedlemskap, fru talman. Det är 16 år sedan Folkpartiet började driva den frågan i stor bredd.

Peter Hultqvist är en försvarsminister som gärna och länge talar om folkförankring, nämligen vår politiska uppgift att förankra den svenska försvars- och säkerhetspolitiken hos den bredare allmänheten. Försvarsminister Hultqvist har också visat prov på exceptionell öppenhet, fru talman, när det gäller den underrättelseoperation som för ett år sedan pågick i Stockholms skärgård. Det fanns fullt med representanter för massmedier både runt och i hela den operationen. Det hölls presskonferenser om slutsatser etcetera. Peter Hultqvist har också på senare tid gjort sig känd för att konsekvent vilja öka öppenheten när det gäller incidenter och kränkningar av det svenska territoriet.

Men i den fråga som nu är uppe till diskussion, nämligen ett eventuellt deltagande i JEF, Joint Expeditionary Force, viftar försvarsministern bort den handling som uppenbarligen har inkommit till Försvarsdepartementet som något som en militärattaché mer eller mindre har kastat ur sig. Han har gång på gång betonat att det inte har skett någon politisk eller annan beredning med anledning av den här promemorian. Han har också offentligt bedyrat att han inte har spelat under täcket.

Mot denna bakgrund, fru talman, inställer sig en fråga: Varför väljer regeringen att sekretessbelägga den här handlingen?

Det är inte, fru talman, farligt med ett närmande till Nato eller till andra bilaterala eller multilaterala säkerhetspolitiska samarbeten, men det blir farligt, fru talman, när vi inte öppet kommunicerar dessa närmanden med det svenska folket.

Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det var många inlägg som ska hanteras i någon form av svar. Jag vet inte var jag ska börja, men jag kan säga så här: Faktaförhållandet när det gäller JEF är väldigt enkelt. Det är ingenting nytt som har hänt sedan mina tidigare kommentarer. Det finns ingen politisk beredning i frågan. Det finns ingen förfrågan från det brittiska försvarsdepartementet. De kontakter jag har haft på den kanten har inte tagit upp den frågan. Jag kommer att träffa den brittiske försvarsministern framöver. Jag får se om han kommer att nämna det här.

Diplomatrapporteringen på den militära sidan är i grunden sekretessbelagd. Vi brukar inte lämna ut den typen av uppgifter till enskilda personer. Vi kommer naturligtvis att besvara den förfrågan som kommer från utskottet på ett positivt sätt. Det är inget hinder. Utskottets ledamöter kommer självklart att få del av det här. Men vi lämnar inte ut handlingar till enskilda personer i det här sammanhanget, utan vi gör en sekretessbedömning av varje handling som är hemligstämplad på departementet. Den här typen av rapportering är i grunden hemligstämplad. Detta handlar nog mer

om ett formellt förfarande, Widman, och inte om min eventuella vilja att lägga locket på i något sammanhang.

Jag kan bara konstatera att eftersom jag inte själv har deltagit i den här processen och det inte har varit uppe för någon beredning och vi inte har fått någon förfrågan har det inte funnits någon anledning att ta ställning till det.

Den formulering Wallmark läste upp ur inriktningspropositionen var exakt den formulering som jag redogjorde för inledningsvis i mitt svar. Det är inget problem för mig att den formuleringen läggs på bordet, för att det har jag själv gjort i dagens debatt.

Jag betonar att JEF är en brittisk nationell styrka som vid behov kan kompletteras med bidrag från andra länder. Vi deltar i väldigt många olika samarbeten just nu. Vi har en väldigt hög ambitionsnivå när det gäller detta. NATO Response Force är ett exempel. Vi har hela det utvecklingsarbete som vi nu gör inom ramen för Norden. Det handlar om Sverige och Danmark, Sverige och Finland, Baltikum, EU, Natos partnerskap och den transatlantiska länken.

EOP är den högsta formen av samarbete med Nato som partnerland. Det handlar om förmågutveckling, övningssamarbete och informationsutbyte. Det är en fördjupad säkerhetspolitisk dialog om Sverige, Finland och Nato och säkerheten i närområdet.

Vi har alltså en väldigt hög ambitionsnivå, och vi sluter nya avtal och gör nya planeringar hela tiden. Det som nu sker med USA är en road map som vi jobbar med, som också utgår från riksdagsbeslutet och de fem punkter för samarbete med USA som nämns där.

Det finns inga stora nyheter i det vi gör, utan det jag försöker göra är att verkställa riksdagens beslut från i juni. Det som sker är förankrat och bygger i de olika detaljerna på riksdagens ställningstagande och beslut. Man ska inte måla upp en bild av att vi spelar under täcket eller gör någonting annat.

Sedan får jag säga till Stig Henriksson att jag i min inledning sa: Vi ska inte söka medlemskap i Nato, utan den militära alliansfriheten ligger fast. Det är regeringens linje, och den finns det liksom ingen anledning att debattera. Jag får väl återkomma och utveckla resonemangen ytterligare i mitt nästa anförande.

Anf. 8 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Det finns säkert möjlighet för försvarsministern att utveckla sig i nästa anförande.

Det är två hoppingivande saker. Det ena är att Moderaterna och Vänsterpartiet sida vid sida vid dagens möte i försvarsutskottet gjorde den här hemställan till Försvarsdepartementet. Och det som statsrådet nu säger är mycket positivt: Det är klart att försvarsutskottet ska få läsa handlingen. Det är bra.

Det andra är precis det som har sagts. Jag tycker att det är oerhört glädjande att vi nu får en ökad tydlighet kring ett svenskt Natomedlemskap. Det har skett de senaste två veckorna tack vare Centerpartiets beslut och Kristdemokraternas beslut. Vi har gått från två partier i Sveriges riksdag till fyra partier. Det finns plats för fler, fru talman.

Det som ändå ska noteras – det gäller det meningsutbyte som försvarsministern hade med Centerpartiet – är att Centerpartiet historiskt har varit

Prot. 2015/16:12
13 oktober

Svar på
interpellationer

den traditionella partnern till Socialdemokraterna i utmejslandet av den svenska alliansfrihetslinjen. Att Centerpartiet nu, givet omständigheterna och det försämrade säkerhetsläget, har intagit en annan position borde ge eftertänksamma socialdemokrater tid för reflektion.

Fru talman! Det finns när det gäller argumenten mot Nato lite blandade skäl till att man säger nej. Det är den traditionella anti-amerikanismen, som finns på vänsterkanten. Det finns de som hävdar att man inte ska vara med i den ena eller den andra alliansen. Då har man alldeles bortsett från att Europas historia har förändrat sig sedan 1991. Warszawapakten upphörde nämligen då att existera. Merparten av de länder som var hopfösta tvångsmässigt i Warszawapakten har frivilligt gått med i Nato och EU.

Så finns argumentet som säger att man inte ska rubba balansen. Fru talman, nu kommer vi in på försvarsministerns andra del i svaret, nämligen om den svenska Natodebatten, och det är det som ambassadör Tomas Bertelman berör i sin utredning. Han säger nämligen att utifrån andras synsätt är Sverige i allt väsentligt med men utan att vi uppbär den absolut viktigaste fördelen, nämligen den kollektiva hjälpen, det vi ibland brukar kalla artikel 5, som innebär att andra länder ska komma till vår hjälp och undsättning om någonting händer.

Detta är det problematiska med försvarsministerns hållning. Han räknar upp alla de samarbeten, övningar och projekt med USA och enskilda Natoländer som han vill verkställa och genomföra, och som han också genomför och verkställer, och det är alldeles utmärkt. Jag tycker att det är bra! Han får ingen kritik från mig när det gäller att fördjupa samarbetet och övningsverksamheter med Natoländer och USA. Men andra länder, till exempel Ryssland, tittar på Sverige och ser ett land som är så hoptvinnat med resten av Nato att det inte går att se var skillnaderna börjar och slutar.

Då är det så att vi är en del av allt detta, men vi uppbär inte den yttersta fördelen. Detta är Socialdemokraternas blinda fläck, och det är i den delen som försvarsministern nu har möjlighet att utveckla sina synpunkter.

Fru talman! När det gäller akronymerna JEF, VJTF och en tredje, nämligen det fördjupade partnerskapet Enhanced Opportunities Program, då är min fråga än en gång till försvarsministern: Vad är viljan? Vad är önskemålet? Det sägs att JEF inte är politiskt berett och att det inte finns något ställningstagande.

Min enkla fråga är: Vad vill försvarsministern? Om man frågar mig säger jag: Jag vill med!

Anf. 9 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Först vill jag säga att det är väldigt bra, det som sagts förut här i talarstolen, att det här arbetsmaterialet ska komma utskottet till handa så att vi kan få den öppenhet som utskottet behöver kring det här.

Detta samarbete var ju en del i försvarsuppgörelsen och pekades ut som något som Sverige aktivt bör söka delta i, så det är väldigt bra. Det är ett sätt för oss att förverkliga vad solidaritetsförklaringen egentligen är för någonting, och det är ju först när man övar tillsammans, fru talman, som det kan bli någonting av det.

Tomas Bertelman har nämnts i debatten. Han skulle utreda försvarssamarbetena och kom då till slutsatsen att vi redan ses som en del av Nato, men vi får inte skyddet. Det som jag tycker är intressant är att han ju förut

har varit ambassadör till Ryssland, och det var ungefär ett år sedan han kom till den här slutsatsen.

För en vecka sedan gick han ut DN Debatt och talade om att en fortsatt svensk alliansfrihet *minskar* stabiliteten och att det bästa bidrag vi kan ge till stabilitet och säkerhet, inte bara för Sverige och Östersjön utan också för Baltikum, är att gå med i Nato. Genom att Sverige blir medlem i Nato kommer Sveriges trovärdighet när det gäller att kunna försvara Baltikum att öka drastiskt, och därmed minskar risken för ryska äventyrligheter i vårt närområde.

Frågan som jag inte fick något svar på är: Vad syftar egentligen den svenska alliansfriheten till om vi inte ska vara neutrala i krig längre?

Anf. 10 STIG HENRIKSSON (V):

Fru talman! Tack för svaret, försvarsministern!

Att det varken finns kärande eller svarande till interpellationen här är kanske förklaringen till att det börjar bli en allmän Natodebatt, vilket väl egentligen inte riktigt rymdes i frågorna. Men jag ska inte ge mig in i den.

Det finns mycket att säga, men jag kan inte låta bli att kommentera Hans Wallmark och det mest kuriösa argument som jag har hört hittills för deltagande i Nato, det vill säga att påminna om att Warszawapakten har upplösts. Det skulle alltså vara ett argument för att Sverige ska gå med i North Atlantic Treaty Organization. Det är en intressant tankekurpa, tycker jag.

Men jag ska inte vara negativ. Jag tänkte ösa beröm över samtliga här. Jag tycker att det är jättebra att utskottet gick med på min begäran att begära fram den här handlingen, och jag tycker att det är jättebra att försvarsministern säger att försvarsutskottet självklart ska få del av den. Lika självklart är det ju att det sker under sekretess med tanke på hanteringen.

Jag tycker att det är bra med det tydliga klargörandet från försvarsministern och regeringen i olika sammanhang att vi inte ska bli medlemmar i Nato. Det tycker jag är alldeles utmärkt, och jag antar att Miljöpartiet hänger med på den vagnen. Det kan tilläggas att ett par miljöpartister till och med har motionerat här i riksdagen om att vi inte ska gå vidare med världlandsavtalet. Det ska bli intressant att följa den diskussionen.

Jag tycker som sagt att detta är väldigt bra, även om det av någon anledning har fallit bort i regeringsförklaringen. Jag har ju noterat att där väger man varje ord på guldväg. Men det är bra att det deklarerar.

Lika bra är det att Alliansen deklarerar att de absolut vill gå med i Nato, för då kan vi ha en bra debatt om för- och nackdelar med det hela, mellan oss som vill behålla alliansfriheten och er som vill gå hela vägen.

Anf. 11 STAFFAN DANIELSSON (C):

Fru talman! Herr försvarsminister! Jag tänkte läsa upp, lite dåligt översatt av mig, § 5 i Natos stadgar, som innebär ömsesidigt skydd, och sedan den paragraf i Lissabonfördraget som vi redan är bundna av.

§ 5 låter så här: Natos medlemsländer är överens om att en väpnad attack mot ett eller flera av dem ska anses vara en attack mot dem alla. Likaledes är de överens om att om en sådan attack sker ska var och en av dem, i enlighet med artikel 51 i FN-stadgan, bistå medlemsland eller -länder under attack genom att vidta åtgärder, enskilt eller tillsammans, som

Prot. 2015/16:12
13 oktober

Svar på
interpellationer

man anser vara nödvändiga, inklusive användandet av väpnade styrkor, för att återställa och upprätthålla säkerheten i norra Atlantområdet.

Det är § 5. Man bistår på det sätt man anser vara nödvändigt, och innan man gör någonting har varje Natoland vetorätt mot om insatsen ska göras eller inte.

EU:s Lissabonfördrag, som vi redan är bundna av och där nästan alla Natoländer ingår, är däremot oerhört mycket mer långtgående. Det låter så här: Om en medlemsstat skulle utsättas för ett väpnat angrepp på sitt territorium är de övriga medlemsländerna skyldiga att ge den medlemsstaten stöd och bistånd med alla till buds stående medel i enlighet med artikel 51 i FN-stadgan.

Det är vi redan bundna av med 23 av 28 EU-länder. Vi är med i Natos partnerskap. Vi är det mest aktiva landet. Varför då inte inleda en process för att ta det här steget att få tryggheten i § 5 och det åtagande som är mindre än vad vi redan har genom EU-fördraget?

Anf. 12 ALLAN WIDMAN (FP):

Fru talman! I sitt svar till mig yttrade försvarsministern att all rapportering från militära attachéer sekretessbeläggs i Försvarsdepartementet. Jag utgår från att det var en felsägning, eftersom lagstiftningen kräver sekretessprövning i varje enskilt fall när det gäller allmänna handlingar.

Vad jag förstår har delar av den omdiskuterade handlingen blivit ofentliggjorda, och jag kan för mitt liv inte förstå varför regeringen inte undanröjer alla misstankar om spel under täcket och visar återstoden i denna. Det agerande som försvarsministern och regeringen nu ägnar sig åt leder bara till att historien kommer att fortsätta att leva i massmedierna under avsevärd tid framöver. Man vinner ingenting.

När jag hör försvarsministern kommentera den militära alliansfriheten genom att säga att regeringens linje ligger fast och att det inte finns någon anledning att diskutera börjar jag förstå vilket förhållningssätt man har till kommunikationen med svenska folket när det gäller djupt allvarliga ting i försvars- och säkerhetspolitiken.

Jag har också försökt undvika att göra denna debatt till en allmän Natodebatt, fru talman. Men när Hans Wallmark säger att Sveriges alliansfrihet saknar trovärdighet, samtidigt som Sverige inte omfattas av de bindande försvarsgarantier som ett Natomedlemskap innebär, har han naturligtvis helt rätt. Man skulle till detta kunna föra omständigheten att Sverige konsekvent under mer än 20 års tid gjort sig beroende av en organisation i vilken Sverige inte har något som helst inflytande.

Anf. 13 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! När jag säger att regeringens linje ligger fast är det inte ett uttryck för att det inte finns någon anledning att föra diskussioner, men det är ett uttryck för att vi inte kommer att ändra ståndpunkt. Det är det här som är regeringens linje. Det är viktigt att vara tydlig på den punkten. Man ifrågasätter både från vänster och från höger vilken linje regeringen har. Det regeringen har sagt gäller. Det är ingen nyhet för någon av er.

Däremot har ni alla deltagit i någon sorts spel där ni försöker måla upp en bild av att det vi säger inte är det som gäller utan att vi håller på med något annat. Det vill jag grundligen dementera, så att vi får bort frågan ur

diskussionen – vi ska inte diskutera utifrån ett desinformativt förhållande. Så enkelt är det.

Sedan var det frågan om handlingen. Den har vi hanterat på ett korrekt sätt från departementets sida. Den hade inte hanterats, Allan Widman, på något annat sätt under den förra regeringen heller. Den praxis som utskottet ska hantera när ledamöterna ska få läsa handlingen går ut på att handlingen ligger i kassaskåpet hos kanslichefen och varje ledamot som läser handlingen undertecknar den. Sekretessen gäller fortfarande. Det är den ordningen som har blivit praxis.

Vi har ingen ambition att lägga upp all attachérapportering på bordet för allmän beskådan så fort det finns en artikel i tidningen. Så kan man inte göra.

Alla har rätt i att det finns delar av handlingen som inte är hemligstämplade, men det gäller inte den typen av material. Det kan vi, om nödvändigt, fördjupa oss i vid ett annat tillfälle.

Sedan var det frågan om alliansfriheten. Vår syn är att alliansfriheten bidrar bäst till stabilitet i vår del av Europa. Vi menar att ökad försvarsförmåga, vilket vi är överens om, är viktig. Den ökar, med hjälp av en uppgörelse, med 11 procent under fem år. Vi vill fördjupa våra samarbeten. Vi går längst med Finland, där vi markerar även bortom fredstida förhållanden.

Sverige deltar i en lång rad verksamheter som i sig är säkerhetspolitiska signaler, bland annat övningsverksamhet. Sverige gör det med USA.

Det är en grundläggande skillnad att vara med i Nato och att inte vara med i Nato. Det handlar om de kollektiva säkerhetsgarantierna. Det innebär en grundläggande doktrinförändring om Sverige går med i Nato, och det påverkar det samlade säkerhetspolitiska läget i vår del av Europa och sätter press på framför allt Finland att ändra sin säkerhetspolitiska doktrin.

Tycker ni att ni har mandat att försöka sätta press på Finland? Hur ser ni på det finländska centerpartiet, som definitivt säger nej till ett Natomedlemskap? Att Finland skulle gå med i Nato är en ännu mer dramatisk fråga än för Sverige.

Regeringen tycker att det är bättre att försöka gagna säkerhet och stabilitet genom att fördjupa alla samarbeten och markera att Sverige inte är naivt. Sverige vill se vad som händer. Vi oljar kanalerna och skapar en handlingsfrihet om krisen är ett faktum. Men regeringen har i grunden en defensiv hållning. Vårt krav är att Sverige ska få vara i fred, att suveräniteten ska respekteras kopplat till internationell lag och rätt.

Så tror vi att man jobbar på bästa sätt. Sedan hänvisar ni naturligtvis till en mängd olika tidningsartiklar, auktoriteter och folk som har haft höga befattningar i samhället. Men man har rätt att göra olika bedömningar i en demokrati. Man behöver inte slå varandra i huvudet med den ena auktoriteten efter den andra. Det finns många auktoriteter som uttalar sig på ett annat sätt. Regeringens linje ligger fast.

Anf. 14 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Min partiledares interpellation till statsministern, som försvarsministern och jag tar svaren för, hade som tredje fråga till statsministern: Hur avser statsministern att agera för att skapa en öppen och tydlig debatt kring Sveriges samarbete med Nato?

Prot. 2015/16:12
13 oktober

Svar på
interpellationer

Jag tycker att dessa 45 minuter i kammaren är en god illustration till den förfrågan som min partiledare riktade till Peter Hultqvists partiledare.

Jag fick en fråga om Warszawapaktens upplösning var ett argument. Fru talman! Jag har personligen inga fantomsmärtor för avsaknaden av Warszawapakten, även om det finns andra ledamöter av kammaren som kanske har det. Argumentet har varit att inta något slags mitt-emellan-position. Om den ena alliansen inte finns är det svårt att vara mitt emellan. Därför tycker jag att just det argumentet borde avfärdas omedelbart.

Fru talman! Debatten har handlat en hel del om dokumentet. Vi lämnar det därhän. Jag vill återkomma till den grundläggande frågan. Vill vi eller vill vi inte vara med i det samarbete som britterna har inom ramen för JEF?

Försvarsministern säger att frågan inte har beretts politiskt än, och det finns inte ett ställningstagande. Men hur ser den politiska beredningen ut? När återkommer man med ett ställningstagande?

Fru talman! Helt i enlighet med det som står i inriktningspropositionen är det fullt rimligt att Sverige blir en del av JEF. Det är mer rimligt att vi blir en del av det än att vi tackar nej.

Hur ser beredningen ut? Hur återkommer regeringen i frågan?

Fru talman! Försvarsministern konstaterar att det är en grundläggande skillnad på att vara med i Nato och inte. Exakt! Det är precis vad det handlar om. Jag har inte för avsikt att fösa in något annat land i samarbetet, men däremot pågår en lika levande och lika vital diskussion i Finland. Mitt systerparti i Finland är för ett Natomedlemskap. Så är det även med mina systerpartier i Norge och Danmark. Parentetiskt kan jag säga att Peter Hultqvists systerpartier i Norge och Danmark också är för ett Natomedlemskap.

Anf. 15 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag har missat en fråga, nämligen om VJTF. Partnerländer är inte inbjudna till att delta i den typen av sammanhang. Så länge det förhållandet råder är det inte aktuellt för vår del att ta ställning till något sådant.

Jag vill bara påminna om vad jag har försökt att beskriva här, nämligen mängder av ambitioner och samarbeten som vi försöker hålla igång – som dessutom kostar pengar. Det är inte så att det är gratis att syssla med den verksamheten.

Därför kräver det lite mer överväganden innan man ställer sig här och utlovar det ena samarbetet efter det andra och tidsperspektiv. Det är rimligt att lämna en officiell begäran eller förfrågan innan man över huvud taget börjar prata om saken.

Jag kommer att återkomma i JEF-frågan i den händelse att frågan blir aktuell och regeringen gör bedömningen att vi ska gå vidare på den punkten. Jag noterar att frågan är nämnd som ett exempel. Ett exempel är inte detsamma som en kravbild. Det är en viss skillnad, och det bör klaras ut.

Det är nog lite svårare, Wallmark, än att det handlar om att inte ha ambitionen att fösa in något annat land i samarbetet. Men om Sverige tar ställning för att gå med i någonting sätter det press på Finland. Så är det bara. Man måste tänka lite bredare. Det är en fråga som har en annan magnitud i Finland än vad den har för oss i och med att Finland är ett direkt gränsland. Där finns paralleller från och historiska erfarenheter av hur det var under det så kallade kalla kriget.

Regeringen menar att det grundläggande förhållningssättet med alliansfrihet, kombinerat med de olika samarbetena och en ökad militär förmåga, skapar en förebyggande position innan en konflikt uppstår, och förhållningssättet skapar en handlingsfrihet i en eventuell konfliktsituation. Det är det bästa för Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2015/16:12
13 oktober

Svar på
interpellationer

§ 10 Svar på interpellation 2015/16:23 om karensystem för personal som lämnar statsförvaltningen

Anf. 16 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Mikael Oscarsson har frågat mig hur jag avser att gå vidare med den översyn av behovet av, och möjligheterna till, att införa ett karensystem för personal som lämnar statsförvaltningen till förmån för försvars- och säkerhetsindustrin vilken aviseras i den försvarspolitiska inriktningspropositionen.

Inledningsvis vill jag framhålla att det redan i dag finns ett antal regler till skydd för det allmänna vid övergångar mellan offentlig och privat verksamhet. Exempelvis gäller som huvudregel tystnadsplikten avseende uppgifter som omfattas av sekretess även efter att en anställning i det allmänna har upphört. Detta utesluter dock inte att ytterligare reglering i vissa fall kan behövas, och bestämmelser om karenstid skulle kunna vara ett sätt.

Jag har inom Försvarsdepartementet initierat ett arbete med att göra en inledande bedömning av behovet av och möjligheterna till att införa ett karensystem. Det rör sig om komplexa principiella och rättsliga frågor som inte är begränsade till försvarsområdet och som kräver en grundlig behandling. Å ena sidan måste det så långt som det är möjligt säkerställas att övergångar mellan offentlig och privat verksamhet inte står i strid med det allmännas intresse. Å andra sidan måste hänsyn tas till den grundlags-skyddade närings- och yrkesfriheten. Det ska även framhållas att det finns fördelar med rörlighet mellan offentlig och privat verksamhet.

Frågan om och i så fall i vilken utsträckning karensregler bör införas, vilka befattningshavare som bör omfattas och vilka förutsättningar som finns för detta behöver således analyseras närmare. Omfattningen av och formen för den fortsatta hanteringen av frågan får bestämmas efter den inledande analys som nu görs.

Anf. 17 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Bakgrunden till denna interpellationsdebatt är det arbete som har gjorts i Försvarsberedningen, både den här och den förra, och som har lett fram till att regeringen i inriktningspropositionen som riksdagen röstat igenom säger följande:

”Skälen för regeringens bedömning: Regeringen bedömer, i likhet med Försvarsberedningen, att behovet av och möjligheterna till att införa ett karensystem för personal som lämnar statsförvaltningen till förmån för försvars- och säkerhetsindustrin bör ses över. Försvarsområdets unika karaktär bl.a. i fråga om sekretess och det nära samarbetet mellan industri och stat medför att en särskild reglering bör övervägas.”

Det är just detta som är bakgrunden. Försvarsområdet är unikt till sin karaktär. Relationen mellan kunden, det vill säga vi skattebetalare, och industrin är ofta mycket tät och sekretessbehovet stort.

Som jag nämner i min interpellation har under en följd av år flera statligt anställda, officerare, tjänstemän och politiker gått över till försvarsindustrin mer eller mindre direkt från sin tjänst inom statsförvaltningen.

Blotta misstanken om att någon på ett otillbörligt sätt skulle kunna gynnas av dessa övergångar på skattebetalarnas bekostnad måste undvikas. Ett viktigt steg i den riktningen skulle vara införandet av ett karensystem. Det här är någonting som finns i Storbritannien och Norge. Vi har fått kritik från EU-kommissionen, fru talman, för att vi saknar det här och för att det är ett oreglerat område.

Jag har framför mig en artikel från Aftonbladet. Den handlar om Jonas Hjelm, som är ett exempel.

”Det var den 15 november 2005 som Sverige slöt det kritiserade avtalet, Memorandum of Understanding, MOU, om militärt samarbete med Saudiarabien. MoU:et innebar att Saab kunde sälja radarsystemet Erieye för omkring 5 miljarder kronor till diktaturen.

Jonas Hjelm var under det förberedande arbetet och framtagandet av MoU:et dåvarande försvarsminister Leni Björklunds statssekreterare och den högste tjänstemannen vid försvarsdepartementet.” Han hade alltså hand om det här. ”I december 2006” – alltså strax efter valförlusten – ”gick han till Saab, där han blev ansvarig för företagets Europakontakter och bevakningen av den svenska försvarsmarknaden.”

Det finns också ett exempel från senare tid. Den förra regeringen agerade tillsammans med Försvarsmakten och fattade beslut som gjorde att Saab för en jämförelsevis billig peng kunde köpa Kockums av tyska Thyssen Krupp. Det finns en statssekreterare som heter Gunnar Wieslander, som då var ansvarig och som sedan, ganska tätt inpå, blev chef för just den här verksamheten på Saab Kockums.

Jag har inga anklagelser mot de här personerna, inte på något sätt, men jag tycker ändå att det illustrerar vikten av detta. Det är inte bara taget ur luften, utan det här behöver regleras.

Min fråga är: Vilka åtgärder har försvarsministern vidtagit för att förverkliga det som Försvarsberedningen beställde och som nu också klubbas i inriktningspropositionen?

Anf. 18 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag har varit i försvarsutskottet i dag och redogjort för det här.

Man får ha i åtanke att riksdagen fattar sina beslut i juni och att det är många beslut som ska verkställas med anledning av inriktningspropositionen. Det här är ett av dem.

Det vi har inlett med är en inledande analys av behovet av och möjligheterna till att införa ett karensystem. Den analysen, som genomförs på departementet, kommer att ligga till grund för nästa steg i processen. Vi har alltså inlett steg ett.

Det är klart att de exempel Mikael Oscarsson lyfter upp indirekt kastar någon form av skugga på de här personerna, oavsett hur man förklarar det. Men det här är ju inget nytt problem, utan det här hade även den förra

regeringen kunnat hantera under sina åtta år om den hade varit på hugget i sammanhanget.

Nu är vi där vi är, och vi har den här inriktningspropositionen. Jag ska göra det jag kan på mitt område för att hitta ett system som är rimligt här.

Det är väl också så att det här har en bredare potential än bara försvarssektorn. Det rör även andra områden i Regeringskansliet, så det måste breddas där också. Frågan är alltså bredare än bara försvaret.

Men det finns saker som gör att man måste fundera rätt noggrant på det här. Det finns risker. Den som jobbar inom offentlig sektor eller inom försvarssektorn och har tillgång till olika typer av uppgifter kan riskera otillbörlig påverkan i olika beslutssituationer till följd av löften om ny anställning inom privat sektor i ett längre perspektiv. Det finns en risk att känslig information, kunskap eller tidigare kontakter kan utnyttjas på ett sätt som sätter konkurrensen ur spel och står i strid med det allmännas intresse i samband med sådana här övergångar.

Om man har misstanken att sådant sker påverkar det naturligtvis förtroendet för den offentliga sektorn. Det kan därför behövas regler och rutiner för att hantera den rörlighet som finns mellan offentlig och privat verksamhet. Här har jag och Oscarsson inte några uppfattningar som strider mot varandra.

Vi har inlett en analys i steg ett, och vi ska återkomma med en mer genomarbetad tanke. Vi kan gå vidare när den analysen är klar. Den informationen kommer då också att delges.

Anf. 19 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag vill tacka försvarsministern för svaret, och jag är glad för den samsyn som försvarsministern ger uttryck för i sitt svar. Det tycker jag är positivt.

Men det finns en sak som faktiskt gör mig lite orolig, och det är det försvarsministern uttrycker om att det här ska breddas. Jag förstår att det är komplext, men om det ska breddas till alla departement, fru talman, tror jag att det är detsamma som att säga att detta aldrig blir av.

I Försvarsberedningen talas det om att beställningen gäller just personal som lämnar statsförvaltningen till förmån för försvars- och säkerhetsindustrin. Man måste ju börja skära i denna korv någonstans, om jag får uttrycka mig så. Ska vi få den lagstiftning och reglering som efterfrågas från många håll – både industrin och enskilda människor skulle nog tycka att det var skönt att veta vad som gäller och slippa sväva i okunnighet – är det farligt att säga att detta ska breddas, för då kan det dra ut på tiden och dröja väldigt länge.

Regeringen väljer själv hur man förbereder det. Kanske behöver man ha en särskild utredare som gör en snabbutredning och jämför systemen i Norge, Storbritannien och andra länder och hur de har löst detta och som kan se hur vi kan styra upp det så att vi får den transparens och klarhet som EU-kommissionen efterfrågar. I Sverige finns en sådan karantän för dem som sitter i Riksbanken.

Har försvarsministern fortsättningsvis inriktningen att på sitt område leverera det som står i Försvarsberedningen? Eller är det den bredare inriktningen som gäller? Det är viktigt att få reda på.

Prot. 2015/16:12
13 oktober

Svar på
interpellationer

Det gäller också tidsperspektivet. Tiden går fort. Frågan är om det finns planer på att lägga fram en proposition senast inom ett år så att vi i god tid under mandatperioden kan få denna reglering på plats.

Anf. 20 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! I mitt inledande inlägg sa jag att det rör sig om komplexa principiella och rättsliga frågor som inte är begränsade till försvarsområdet och som kräver en grundlig behandling.

Det jag är ute efter är att man också ser att principbeslut på ett område kan få effekter i ett bredare perspektiv. Därför är det viktigt att agera så att man inte gör fel och skapar situationer som i nästa steg ter sig som orimliga. Jag är ingen anhängare av principen fort och fel, så det är bättre att se frågan i sin fulla vidd.

Mitt område är givetvis försvarsområdet. Utifrån det kommer jag att verka för att vi ska göra något inom den sektorn, men jag kan inte bortse från att det förmodligen får vidare konsekvenser. Jag tror att det är rimligt att Oscarsson förlikar sig med det.

Jag är väl medveten om hur det är formulerat i inriktningspropositionen, men vi ska inte sätta oss i en sits där vi hanterar detta för valhant eller för snabbt så att vi sedan får problem.

Hur ska detta i så fall genomföras, frågar Oscarsson. Det kan införas genom författningsregleringar eller avtalsregleringar. Det beror på vad man kommer fram till i en eventuell utredning.

Det vi tittar på i översynen på Försvarsdepartementet är just hur de olika stegen ska se ut och hur vi ska lägga upp det så att det blir bra och vettigt.

Men att hantera bredden i frågan med vänster hand och säga att vi kan strunta i ett bredare betraktelsesätt tror jag inte håller i konfrontationen med verkligheten.

Jag vet inte om vi behöver slita upp några känslor i detta sammanhang. Vi är överens i grunden. Du kanske får förlita dig på att vi försöker hantera detta på ett så grannlaga och grundligt sätt som möjligt så att vi kommer framåt och får något gjort, Mikael Oscarsson. Jag anser, precis som du, att vi ska försöka åstadkomma något, men vi ska göra det så att det håller.

Anf. 21 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar försvarsministern för svaret. Jag är som sagt glad över försvarsministerns klarläggande att detta är något som försvarsministern har för avsikt att ta tag i.

Fort och fel är aldrig bra, men långsamt och inget är också fel. Försvarsberedningen har tydligt pekat ut detta, och det finns flera historiska exempel som ger anledning att titta på det. Även EU-kommissionen har påpekat det. För alla inblandade vore det bra att det regleras.

Jag är för en grundlig utredning där vi tittar på dessa länder och hur vi kan få in det i svensk lagstiftning. Jag vill dock att vi agerar så fort som möjligt när vi har alla fakta på bordet.

Jag har inget emot att det i förlängningen breddas till andra områden. Mitt ansvar i riksdagen som försvarspolitisk talesperson för Kristdemokraterna är dock att bevaka det vi kom överens om i Försvarsberedningen: att ett karensystem för personal som lämnar statsförvaltningen till förmån för

försvars- och säkerhetsindustrin bör ses över med tanke på den unika karaktären i fråga om sekretess och nära samarbete.

Jag tackar försvarsministern och emotser en proposition så småningom så att vi kan få en lagstiftning på plats.

Anf. 22 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag tror att vi i grunden är överens, så det finns inte så mycket att träta om.

Försvarspropositionen är på 120 sidor. Det är mängder av beslut som ska effektueras. Ska vi klara det får vi försöka respektera att det finns en rejäl arbetsmängd och att alla frågor inte kan lösas med omedelbar verkan. Det kommer att ta lite tid, framför allt om ambitionen är att vi ska göra det på ett sådant sätt att saker och ting blir genomförbara och att vi inte går på pumpen i ett senare skede.

Jag tackar för debatten. Det är bra att frågor lyfts upp till ytan och får klargöras ibland.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2015/16:12
13 oktober

Svar på
interpellationer

§ 11 Svar på interpellation 2015/16:31 om samlad styrning och planering av totalförsvaret

Anf. 23 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Allan Widman har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att garantera en samlad styrning och sammanhållen planering av det svenska totalförsvaret.

Enligt lag är totalförsvaret den verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Totalförsvaret består av militärt försvar och civilt försvar. Under högsta beredskap är totalförsvaret all samhällsverksamhet som då ska bedrivas.

Arbetet med totalförsvaret och planering för höjd beredskap har varit eftersatt under 2000-talet. I ljuset av det försämrade omvärldsläget och den ökade osäkerheten i närområdet är det prioriterat att få till stånd en modern totalförsvartsplanering.

Planeringen för Sveriges beredskap utgår från en gemensam syn på samhällets säkerhet med utgångspunkt i de mål för vår säkerhet som har beslutats av riksdagen.

Inriktningspropositionen är skriven i ett totalförsvarsperspektiv. Av propositionen framgår det att den enskilt viktigaste delen i försvarsinriktningsperioden 2016–2020 bör vara att höja den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret.

Regeringen ser det som angeläget att planeringen samordnas mellan det militära och civila försvaret, att kunskapen om det civila försvaret ökar, att beredskapsåtgärder som behöver vidtas i samverkan med berörda aktörer identifieras och att det finns beredskap för att vid behov påskynda planeringsarbetet.

Regeringens inriktning av Försvarsmaktens försvarsplanering är en utgångspunkt för planeringen för det civila försvaret. Regeringen beslutar om anvisningar till Försvarsmakten för försvarsplaneringen, där ett antal

planeringsantaganden beskriver karaktären på de kris- och krigssituationer som Sverige kan ställas inför. Dessa planeringsantaganden utgör en grund i planeringen för det civila försvaret.

Regeringens arbetsfördelning innebär att inrikesministern är ansvarig för att samordna krisberedskap och civilt försvar, i den mån det inte handlar om försvarets militära förmåga. Som försvarsminister har jag ansvar för militärt försvar och samordning mellan det militära försvaret och det civila försvaret inom ramen för totalförsvar, vilket jag tar på största allvar.

Anf. 24 ALLAN WIDMAN (FP):

Fru talman! Det ligger inte så lite sanning i försvarsministerns påstående att inriktningspropositionen, inriktningsbeslutet och även den försvarsberedning som föregick det präglas av ett totalförsvarsperspektiv.

Mot den bakgrunden blev man något förvånad över att den nuvarande regeringen när den tillträdde gjorde en boskillnad mellan å ena sidan det civila försvaret och å andra sidan det militära försvaret. Man frågar sig närapå om statsministern, innan han organiserade sitt regeringskansli, hade tagit del av de slutsatser som Försvarsberedningen nådde fram till.

Om detta hade hänt för tio år sedan hade det inte varit så överraskande. Men det är mer överraskande när en sådan boskillnad görs mellan civilt och militärt försvar i en tid då spänningarna ökar mycket påtagligt i vårt närområde och då vi har försatt oss i en situation där vi i praktiken har avvecklat varje form av civilt försvar i det här landet.

Det brukar heta att djävulen sitter i detaljerna. Samtidigt som jag nu påminner mig själv om att tacka försvarsministern för svaret finns det en del formuleringar där som jag är brydd över. Bland annat sägs det att det är en prioriterad uppgift för regeringen att få till stånd en modern totalförsvarsplanering.

När man använder ordet modern i det sammanhanget leds man nästan att tro att det var något fel på den gamla modellen för totalförsvar som Sverige hade under till exempel det kalla kriget. Då fanns det för varje militär befattningshavare också en civil motsvarighet, inom ramen för ett totalförsvar där en ständig dialog pågick mellan det civila och det militära.

Är det detta som har blivit omodernt, eller är det andra delar? Är det chefsnämnden i totalförsvaret som inte anses modern? Jag vore tacksam, fru talman, om försvarsministern hade möjlighet att utveckla detta i sitt kommande svar.

En annan formulering som förekommer är att Försvarsmaktens försvarsplanering ska vara en utgångspunkt för planeringen av totalförsvaret. Då undrar jag: Kommer det att vara den enda utgångspunkten för totalförsvarsplaneringen, eller är det en bland flera utgångspunkter? Jag tror, fru talman, att svaret på den frågan kan ge olika konsekvenser. Jag är intresserad av att få en precision även där.

I slutet av sitt svar kom försvarsministern fram till hur regeringen har fördelat arbetet med dessa frågor. Han sa att inrikesministern har ansvar för att organisera krisberedskap och civilt försvar, i den mån det inte handlar om försvarets militära förmåga, och att han som försvarsminister har ansvar för militärt försvar och samordning mellan det militära försvaret och det civila försvaret inom ramen för totalförsvar, vilket han säger att han tar på största allvar.

Jag tycker att de orden visar på en viss komplexitet och ett mycket stort samordningsbehov i regeringen. Jag fruktar, fru talman, att en sammanhållen styrning av detta verksamhetsområde framöver väsentligen kommer att försvåras av regeringens ansvarsfördelning.

Prot. 2015/16:12
13 oktober

Svar på
interpellationer

Anf. 25 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! När det gäller modern försvarsplanering tycker jag inte att det finns någon anledning att dramatisera de orden, utan det handlar i stort sett om att vi nu måste börja från ett nolläge. Vi måste bygga upp något nytt som vi tycker passar den tid vi nu lever i.

Sedan kan vi säkert hitta delar i det som var en gång som är bra och som vi kanske ska ta till oss som erfarenheter, men vi hittar kanske också andra bitar som vi kan utveckla utifrån dagens förutsättningar. Jag vill säga till Widman att det inte finns någon anledning att gräva ned sig i det begreppet.

Sedan är det väl som Widman säger att djävulen alltid sitter i detaljerna. Om man har viss erfarenhet av att hantera administrativa frågor och byråkratiska organisationer och så vidare vet man att det inte går att bara tala i övergripande termer. Man måste också ha viss kunskap och känsla för de detaljer som skapar helheten. Detta är viktigt att ha med sig när man går in i sådant här.

Jag tycker att man strikt ska utgå från inriktningspropositionen när man ska planera det framtida totalförsvaret. Man kan börja med att värdera att ett försvar av det här slaget omfattar mer än statliga myndigheter. Det har en bredd inne i kommuner, landsting, privata företag och frivilligorganisationer. Det är en bedömning av samhällets totala resurser, som ska mobiliseras i en eventuell krissituation.

Den bedömning som regeringen gör är att en sammanhängande planering för totalförsvaret bör säkerställas genom planeringsanvisningar till berörda myndigheter. Statliga myndigheters förmåga på central och regional nivå att prioritera och fördela resurser vid höjd beredskap bör utvecklas. Det är en av de inriktningarna.

En annan viktig del som jag vill markera är: ”Med utgångspunkt i en helhetssyn som omfattar hela hotskalan, ett gemensamt regelverk och en sammanhållen planeringsprocess bör planeringen för det civila försvaret samordnas såväl med Försvarsmaktens försvarsplanering som med planeringen för fredstida krissituationer. — — — Planeringsarbetet bör utgå från att förmågan att hantera kriser i samhället i fredstid också ska ge en grundläggande förmåga att hantera krigssituationer. — — — Det är angeläget att planeringen samordnas mellan det civila och militära försvaret, att kunskapen om det civila försvaret ökar, att beredskapsåtgärder som kan behöva vidtas i samverkan med berörda aktörer identifieras och att det finns en beredskap för att vid behov påskynda planeringsarbetet.”

Dessa meningar, som jag hämtat direkt ur inriktningspropositionen, markerar en väldigt tydlig inriktning. Som jag ser det kan inte organisationsformer eller hur regeringen inledningsvis har fördelat arbetet påverka det som står i propositionen. Det är det som ska fullföljas, det är det som är riksdagens uppdrag till regeringen och det är utifrån det som regeringen måste agera.

Anf. 26 ALLAN WIDMAN (FP):

Fru talman! Jag vill först uttrycka min uppskattning för försvarsministerns rättframhet. Han sa att vi inte har något civilt försvar. Det är sanningen. Det civila försvar som en gång fanns har sakta men säkert antingen fallit i glömska eller avsiktligt nedmonterats.

Det tål att påpekas att medan det militära försvaret de kommande fem åren får förstärkningar med 10,2 miljarder har inga nya medel än så länge tillförts civilförsvaret och dess planering. Jag är övertygad om att regeringen, när dimmorna skingrats efter inriktningsbeslutet, avser att återkomma till hur uppbyggnaden av civilförsvaret ska ske och finansieras.

Försvarsministern uppmanade mig att inte fastna på enskilda ord som ett modernt totalförsvar. Fru talman! Jag lever i tron att vartenda ord i de svar som ges på interpellationer här i kammaren vägs på guldväg. Därför undrar jag om försvarsministern kan se några skillnader i det totalförsvar som vi nu ska bygga upp och det totalförsvar som vi en gång hade.

Sedan ställde jag en tydlig fråga om Försvarsmaktens försvarsplanering. Försvarsministern säger i sitt svar till mig att det "är en utgångspunkt". Min fråga är: Är det utgångspunkten, eller är det en utgångspunkt bland flera andra? Jag tror att det har väsentlig betydelse att det klargörs.

Avslutningsvis: Jag har noterat hur ansvaret fördelar sig mellan försvarsministern och inrikesministern när det gäller krisberedskap, civilt försvar, militärt försvar och till sist totalförsvarsplanering. Men jag är ändå tvingad att på nytt fråga försvarsministern: Hur ser försvarsministern på möjligheten att med en sådan arbetsfördelning åstadkomma en samordnad styrning och planering av totalförsvaret? Finns det anledning för regeringen att överväga hur man har fördelat arbetsuppgifterna mellan de olika statsråden?

Anf. 27 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag sa att man inte ska fastna i ordet "modernt". När vi gjorde beredningen och jag deltog i detta utgick jag från att detta är en beskrivning av att vi började med en situation där vi har stor förbättringspotential. Vis av erfarenheten från andra områden kan jag säga: Man kan oftast inte bara kopiera det som var en gång, utan det handlar om att hitta en modell som passar den tid som vi nu lever i – därmed inte sagt att allt man gjorde då var dåligt eller fel. Vi får ta det som går att överföra och sedan utveckla nytt. Det är väl vad jag lägger in i den här formuleringen.

Jag tycker att det är lite viktigt i de här sammanhangen att vi är exakta och inte svänger oss för mycket med olika begrepp, så jag vill läsa ur mitt svar:

"Regeringen beslutar om anvisningar till Försvarsmakten för försvarsplaneringen, där ett antal planeringsantaganden beskriver karaktären på de kris- och krigssituationer som Sverige kan ställas inför. Dessa planeringsantaganden utgör en grund i planeringen för det civila försvaret."

En sammanhängande planering för totalförsvaret bör vidare säkerställas genom planeringsanvisningar till berörda myndigheter. Det står också i inriktningspropositionen: "Ramen för planeringen sätts även utifrån vilka resurser som är tillgängliga. På detta sätt skapas en samlad styrning av planeringen för totalförsvaret." Det omfattar en bredd som så att säga väger in i samhället, i en bredare helhet än bara försvarssektorn.

Det är den exakta utgångspunkten och formuleringen i inriktningspropositionen.

När det gäller hur vi ska gå vidare och om arbetsfördelningen är rätt eller inte kan jag bara konstatera att vi har den arbetsfördelning som nu är uppgjord, och där ansvarar civilministern för den civila delen, medan jag har ansvaret för det som vetter till att stödja Försvarsmakten och den militära förmågan. Här handlar det om att jobba över ett brett fält och genom planeringsanvisningar klara ut den uppgiften. Grunden för planeringsanvisningarna är det som det har redogjorts för i propositionen. Det är liksom basen för vårt kommande arbete.

Detta är en bred uppgift. Här har vi krisberedskapsuppgifter som ytterst har demonstrerats genom de insatser som gjordes i Västmanland, där man från den civila krisberedskapssidan gjorde stora insatser men också tog i anspråk resurser från Försvarsmakten.

Det är många saker som kan gå i varandra när vi ska presentera en organisation som håller i en helhet i samhället. Här kan det finnas många omvärderingar som behöver göras.

När det gäller själva planeringen för krigets villkor och det som ställer krav på försvaret i det sammanhanget är det så att totalförvarstanken handlar om att ha en mobilisering av hela samhället just för att kunna klara en sådan krissituation.

Anf. 28 ALLAN WIDMAN (FP):

Fru talman! Jag tycker att försvarsministern nu lämnar välgörande svar. Jag uppfattar det så att han kommer att utgå från den totalförvarsplanering som fanns medan vi fortfarande hade ett civilt försvar och en civil försvarsplanering. Jag tror att det är utomordentligt klokt att göra det och sedan komplettera för det fall det har tillkommit svårigheter – och visst har det gjort det, fru talman.

Bara de senaste månaderna har vi i massmedierna kunnat ta del av att man nu i Sverige avskaffar de så kallade pappersrecepten på apotek och att det blir en helt it-baserad företeelse i fortsättningen. Vad det innebär i fråga om sårbarhet kan man fundera länge kring. Man kan också ta det faktum att vi i det här landet i allt mindre utsträckning använder kontanta medel när vi genomför transaktioner av olika slag. Vad innebär det för det fall att våra tekniska system går ned? Kommer vi att kunna upprätthålla en kommers? Kommer människor att kunna köpa sina nödenheter på vanligt sätt? Det finns många utmaningar och många frågetecken här.

Sedan säger försvarsministern – och läser igen från sitt skriftliga svar – att det är de här exakta formuleringarna som man ska utgå från. Men, fru talman, det hjälps inte. De framstår likväl som tämligen otydliga. Vad är det som ska vara utgångspunkten? Är det Försvarsmaktens försvarsplanering, eller är det också andra saker?

Fru talman! Försvarsutskottet kommer, efter det att inriktningsbeslutet är fattat, under den här hösten och delar av våren att fokusera just på civilt försvar och krisberedskap. De som har lyssnat på den här debatten kanske förstår behovet därav.

Anf. 29 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag kan väl bara säga så här: Oavsett hur man följer upp ett ärende – det är väl vällovligt att man gör det från utskottets sida – kan

Prot. 2015/16:12
13 oktober

Svar på
interpellationer

vi konstatera att vi har ett massivt beting framför oss och att det finns mycket i övrigt att önska av tidigare ansvarstagare i de här sammanhangen, vilket vi nu har att försöka reparera. Vi har också ett omvärldsläge som ställer krav på oss att vi levererar på olika sätt.

Jag är nöjd och glad med den uppgörelse som finns. Vad mig anbelangar ska jag göra allt vad jag kan för att verkställa de olika ambitioner som står i inriktningsbeslutet. Det är nämligen den enda vägkarta för framtiden som vi har just nu som kan bidra med något konstruktivt och positivt. Om vi släpper den kartan befinner vi oss i en väldigt svår situation och är tillbaka på ruta ett.

Det är viktigt att konstatera att det inte finns några medel anslagna för just den här delen. Därför måste det också i en inledningsfas inventeras vilka resurser som det egentligen finns i samhället som helhet, hur vi använder dem och hur vi går vidare. Sedan får man återkomma till en diskussion om de ekonomiska förutsättningarna för det. Det är klart att inget av detta i förlängningen – jag sätter inte in det i något exakt tidsperspektiv – kommer att kunna drivas bara på de medel som vi besitter i dag, utan vi måste på något sätt hantera även de frågorna.

Vi måste ha en planering, vi förbereder nu i Regeringskansliet beslut med planeringsanvisningar, och jag hoppas att vi ska kunna tydliggöra dem så fort som möjligt och återkomma med rapport till riksdagen och utskottet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2015/16:18 om effekter av regeringens politik

Anf. 30 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Fredrik Schulte har frågat mig varför budgeten för 2016 inte innehåller en analys av hur hushållens disponibelinkomst påverkas av regeringens politik, hur stor andel av hushållen som under 2016 kommer att få se sin disponibelinkomst öka respektive minska och om jag anser att det bör ligga i det demokratiska samtalets intresse att regeringen är transparent och öppen med att redovisa effekterna av den egna politiken.

Påståendet att budgeten för 2016 inte innehåller en analys av hur hushållens inkomst påverkas är felaktigt. På s. 18 i bil. 2 finns en tabell över hur de olika inkomstgrupperna påverkas i genomsnitt. Inkomstgrupperna bygger på ekvivalerad inkomst, vilken tar hänsyn till det samlade hushållets disponibla inkomst. Analysen för olika inkomstgrupper är dessutom gjord med exakt samma metod som i tidigare budgetpropositioner och i enlighet med internationell praxis.

Vidare har Fredrik Schulte tolkat tabellen i budgetpropositionen på fel sätt. Det är inte möjligt att utifrån denna dra slutsatser om hur många personer som får högre eller lägre inkomst. I varje inkomstgrupp finns det personer som får en högre disponibel inkomst, får en lägre disponibel inkomst eller inte påverkas alls. Vad som visas är genomsnittet för inkomstgruppen. Att en inkomstgrupp i genomsnitt får lägre disponibel inkomst betyder inte att alla i inkomstgruppen får det.

Det är därför fel att påstå att 60 procent kommer att få en lägre ekonomisk standard till följd av ändrade skatter och transfereringar. Beräkningar visar att ca 60 procent får en oförändrad eller högre ekonomisk standard och att ca 40 procent får en lägre ekonomisk standard.

En analys av disponibelinkomst på individnivå oberoende av hushållseffekter ger att cirka två av tio får en högre, tre av tio får en lägre och fem av tio får en oförändrad disponibelinkomst.

Prot. 2015/16:12
13 oktober

Svar på
interpellationer

Anf. 31 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Vi har en regering som nu har lagt fram den kanske mest vänsterorienterade budgeten som Sverige har sett på 25 år. Det finns inget annat land i västvärlden där man det senaste kvartsseklet har presenterat så pass omfattande skattehöjningar utan att de har varit budgetmotiverade. Regeringen har av bara rent ideologiska skäl presenterat en budget som är så vänsterinriktad som den som vi nu ser på Sveriges riksdags bord. Det handlar om skattehöjningar på 154 miljarder kronor över fyra år och ökade utgifter på nästan 200 miljarder under samma tidsperiod.

Fru talman! Alla dessa skattehöjningar går inte till vård, skola och omsorg. Det är mindre än 25 procent av regeringens satsningar som går till vård, skola och omsorg. Det absolut mesta går till bidrag, subventioner och en arbetsmarknadspolitik som låser in människor i utanförskap.

Denna politik har kritiserats kraftigt av Konjunkturinstitutet, som menar att detta leder till färre jobb. Den har kritiserats av Finanspolitiska rådet. Den har till och med kritiserats av fackförbunden. En del av socialdemokraternas egna partikompisar säger att den typen av skattehöjningar som man nu går fram med inte är motiverade. Denna politik har också kritiserats av näringslivet.

I en opinionsundersökning visar det sig att bara 5 procent av svenska folket tror att regeringens politik skapar fler jobb – 5 procent.

Det finns väldigt mycket att säga om denna budget. Men det som den här debatten handlar om, och som är orsaken till att jag ställde den här interpellationen till finansministern, är hur stor andel av svenska folket som förlorar på denna ekonomiska politik.

Det är ganska uppenbart att om man höjer skatterna med 154 miljarder över fyra år kommer någon att behöva betala detta. Den enkla riktlinjen, som inte säger allt, är att alla som tjänar mer än 23 000 kronor är förlorare på Magdalena Anderssons budget. Alla som går upp på morgonen, jobbar och sliter och bidrar till svensk välfärd och har en inkomst på mer än 23 000 kronor i månaden förlorar på Magdalena Anderssons budget.

Men det intressanta är att om man slår upp budgeten finns det en fördelningsanalys över ungefär vilka inkomstgrupper det är som vinner och förlorar. Om man delar in samhället i tio olika grupper beroende på hur mycket de olika grupperna tjänar är det i genomsnitt sex av tio grupper som förlorar.

Jag håller med finansministern om att detta inte innebär att 60 procent av svenska folket förlorar. Men det är en ganska tydlig indikator på att det är en stor grupp människor som är stora förlorare på regeringens politik.

Men det som trots allt är absolut mest intressant är att det i den förra budgeten som Magdalena Andersson lade fram fanns en fördelning över hur detta slår på hushållen. Även om en person som individ kan vinna på

denna budget kan det vara så att denna person är gift med någon som förlorar ännu mer, så att hushållskassan totalt sett går back på regeringens politik.

Dessa uppgifter har läckt ut till medierna från Finansdepartementet. Det pekar mot att det i genomsnitt är åtta av tio inkomstgrupper som förlorar på Magdalena Anderssons politik. Då är frågan varför detta inte finns med. Vi kan tycka olika i sak, men varför kan finansministern åtminstone inte stå för effekterna av sin politik och att den drabbar en stor del av dem som jobbar i det här landet?

Anf. 32 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag ska ge några sakupplysningar. På s. 18 i bil. 2 finns en fördelning över nivån på effekterna av budgeten på hushållen. Jag ska dock säga att precis som gällde när tidigare regeringar har angett den här typen av fördelningseffekter är alla reformer inte med. Därför ser man inte effekten av alla reformer utan bara av dem som man får med i facitmodellen. Det finns alltså begränsningar med detta sätt att räkna, vilket jag tycker är viktigt att vara öppen med. Där är det ingen skillnad mellan denna regering och den tidigare regeringen, utan det handlar om de möjligheter som man har att få in olika reformer i dessa tabeller.

Fredrik Schulte menar att alla förlorar när vi får en bättre välfärd. Där har jag en annan uppfattning. Om man till exempel i en budget sänkte skatterna och drog ned rejält på välfärden – om man stängde alla skolor och sänkte skatterna lika mycket – skulle denna modell se ut som om alla var vinnare. Men så är det naturligtvis inte. Därför innebär denna budget, precis som Fredrik Schulte säger helt korrekt, att vi höjer en del skatter. Det är klart att de som har högre inkomster får vara med och bidra till detta.

Men vi använder pengarna till någonting. Vi använder pengarna för att barnen ska få en bättre undervisning i skolan och för att vi ska få en mer jämlik skola så att alla barn får det stöd som de behöver i skolan. Vi lägger pengar på att barn ska få bättre fritis. Därför är alla barn på fritis vinnare i denna budget. Alla våra ungdomar som går arbetslösa är vinnare på denna budget. De långtidsarbetslösa som får möjlighet att komma i arbete är vinnare. Alla som åker tåg är vinnare eftersom vi satsar mer på järnvägsunderhåll. Alla som är bostadslösa är vinnare eftersom vi satsar stort på att det ska byggas fler bostäder i landet. Alla äldre är vinnare eftersom vi satsar på äldreomsorgen och dessutom sänker skatten för våra pensionärer.

Därför är samhället som helhet vinnare på denna budget. Men om man bara tittar på skatterna – men inte heller alla skatteförändringar finns med i dessa tabeller – kan man säga att man är förlorare. Men min bedömning är att samhället är en vinnare, inte för att man tar bort alla skolor och sänker skatten utan för att vi förstärker skolorna så att alla barn får det stöd som de behöver.

Anf. 33 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Det finns mycket att säga inte bara om regeringens politik utan även om hur Magdalena Andersson så systematiskt försöker flytta debatten till att handla om någonting annat än det som den ska handla om, det vill säga hur många som förlorar på den här politiken, och försöker måla upp en bild av att Moderaterna skulle vilja förespråka stora nedskärningar i välfärden.

Vi gör också satsningar på välfärden. Välfärden har fått mer pengar. Vård, skola och omsorg har fått väsentligt mer pengar under vår tid vid makten. Det vill vi fortsätta med.

Jag tycker att 10 av de miljarder i regeringens budget som man satsar är bra satsningar. Det är satsningar på skolan, äldreomsorgen och sjukvården. Det är mycket positivt. Problemet, finansministern, är att det är bara en fjärdedel av alla de 154 miljarder kronor som ni höjer skatterna med. 75 procent går alltså till bidrag, subventioner och en ineffektiv arbetsmarknadspolitik.

Stå inte här i riksdagens talarstol, Magdalena Andersson, och försök påskina att din politik gör någonting annat än den gör! Det är en bidragspolitik.

Jag tycker att det är bra att vi fortsätter att satsa på skolan och sjukvården. Vi i Moderaterna gör lite annorlunda prioriteringar. Vi hade i stället velat ha en tioårig grundskola. Vi hade velat se mer matematikundervisning i skolan. Ni gör lite andra prioriteringar på skolan. I grund och botten är vi alla överens om att skolan behöver mer resurser.

Det som detta handlar om är hur många människor som faktiskt förlorar på er ekonomiska politik.

Det som jag skrev i den fråga som jag ställde till finansministern var: Enligt tabell 26 på s. 18 i budgetpropositionen står det att sex av tio inkomstgrupper i genomsnitt är förlorare på politiken.

Sedan går finansministern upp i talarstolen och säger att hon bara vill upplysa Fredrik Schulte om att det på s. 18 i tabell 26 står så och så.

Ja, det var detta som min fråga handlade om. Problemet är, finansministern, att du tog bort en annan tabell. Det ska vara två tabeller, en tabell som visar hur det faller ut för individerna och en tabell som visar hur det faller ut för hushållen. Det kan nämligen mycket väl vara så att en person tjänar på budgeten som individ men är gift med någon som förlorar ännu mer, vilket gör att hushållskassan totalt sett går back. Det är det finansministern försöker mörka.

Finansministern hade med detta för ett år sedan, när hon gjorde budgeten för 2015, men nu inför 2016 har hon inte med den tabellen. Det är ju ganska märkligt. Jag ställer frågan just så, och finansministern går ändå upp i talarstolen och försöker måla upp en bild av att tabellen minsann finns med. Ja, men jag pratar om en annan tabell. Det måste vara två tabeller – en för individerna och en för hushållen. Det är så man får en heltäckande bild av utfallet av den ekonomiska politik regeringen föreslår. Det erbjuder dock inte Magdalena Andersson.

Som av en slump har detta läckt ut från Finansdepartementet. Finansministerns egna tjänstemän har alltså satt kniven i ryggen på henne och läckt tabellen till Svenska Dagbladet. Den pekar på att åtta av tio hushåll i genomsnitt förlorar på regeringens ekonomiska politik – i genomsnitt åtta av tio hushåll. Vi kan tvista om huruvida 50, 60 eller 40 procent av svenska folket förlorar på regeringens politik, men poängen är att många förlorar. De som förlorar är de som jobbar, alltså de som går upp på morgonen, sliter och betalar skatt. Pengarna går dessutom i huvudsak till att höja bidragen.

Prot. 2015/16:12
13 oktober

Svar på
interpellationer

Anf. 34 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag är hemskt ledsen, men Fredrik Schulte har faktiskt fel. Det är när det gäller hushållen exakt samma tabell i den här budgeten som i den förra budgeten, och det är samma tabell som tidigare borgerliga regeringar har använt.

Individnivå har inte presenterats i vare sig den här budgeten, den förra budgeten eller budgetar under den tid Fredrik Schultes parti satt vid makten. Siffrorna för individnivå brukar inte komma ut från Finansdepartementet, men eftersom Fredrik Schulte har frågat om detta har jag öppet och transparent redovisat hur det ser ut på individnivå – om det nu är det Fredrik Schulte efterfrågar. Detta har dock som sagt inte redovisats i tidigare budgetar heller.

Om vi tittar på individnivå är det två av tio som får högre disponibel inkomst. Tre av tio får lägre disponibel inkomst, och fem av tio får oförändrad disponibel inkomst. Men, återigen: Även dessa siffror ska man ta med en nypa salt, liksom andra siffror, eftersom alla reformer inte går att få ned i den facitmodell man använder för att få fram siffrorna. Så är det för mig, och så var det för min företrädare – som ju var partivän med Fredrik Schulte.

Fredrik Schulte tog till exempel upp att han tycker att det är bra att vi satsar på skolan. Den stora satsningen vi gör på skolan, som för övrigt inte heller syns i den här tabellen, är ju Moderaterna och Fredrik Schulte emot. Det handlar om den stora lärarlönesatsning regeringen gör. Den innebär att 60 000 lärare kommer att kunna få en löneförhöjning på uppemot 3 000 kronor i månaden. Den stora skolsatsning vi gör i regeringens budget är alltså Fredrik Schulte och andra moderater emot.

Här har vi en grundläggande ideologisk skillnad. Vi socialdemokrater tycker att det är motiverat att ta ut skatt så att alla barn i Sverige ska kunna få en riktigt bra skola. Alla barn ska få det stöd de behöver. Vi ska ha en kompensatorisk skola så att den som har föräldrar som inte kan stötta en ska få mer stöd i skolan än den som har föräldrar som kan stötta en. Vi ser hur det är med lärarsituationen – många lärare kommer att gå i pension, och många lärare lämnar yrket. Många lärare känner sig inte motiverade, och få ungdomar söker sig till lärarutbildningen. Därför vill vi satsa på lärarna så att de som är i skolan ska känna sig sedda, så att fler ungdomar ska söka sig till lärarutbildningen och så att våra barn och ungdomar får riktigt bra lärare.

Detta är Moderaterna emot. Varför vill ni inte satsa på lärarna? Nu kommer Fredrik Schulte att säga att de vill satsa på förstelärartjänster, men det är ju en minimal satsning i förhållande till det ordentliga och rejäla lärarlönelyft regeringen gör. Er satsning handlar om några hundra miljoner kronor, medan vi gör en satsning på 3 miljarder. Det gör vi för att Socialdemokraterna och den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen bryr sig om skolan. Vi bryr oss om barnen, och vi vill att ungdomarna ska få en bra start i livet. För Moderaterna går dock skattesänkningar före allt.

Anf. 35 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Magdalena Andersson försöker, som så många andra socialdemokrater, måla upp en bild av att det finns en konflikt gällande om vi ska ha en välfärdsstat i Sverige eller inte. Så är det inte.

Moderaterna vill satsa på välfärden, och vi föreslår satsningar på framför allt skolan. Vi gör det på ett lite annorlunda sätt, för vi tror inte på att förstöra den svenska modellen på det sätt Magdalena Andersson tangerade. Vi ska inte ha en ordning där politiker sitter och säger att en viss grupp lärare ska tjäna så mycket, utan det ska arbetsmarknadens parter avgöra. Det är bland annat därför vi är kritiska till just den satsning på skolan finansministern presenterar.

Vi vill i stället säga så här: Vi behöver en speciell karriärväg för de duktigaste och skickligaste lärarna. De duktigaste och skickligaste lärarna ska kunna tjäna väldigt mycket pengar. Vi ska locka duktiga, kompetenta och klipska människor att bli lärare, och det gör man genom att specialsatsa på de lärare som är absolut vassast. Det är vår modell för hur vi på sikt ska få en bättre skola. Sedan vill vi även satsa på mer matematikundervisning i skolan och på en tioårig grundskola. Det är saker som finansministern inte alls är med på.

Vi är dock i grunden överens om att man ska satsa på skolan och på välfärden. Problemet är, fru talman, att det inte är det pengarna går. Magdalena Andersson höjer skatterna med 154 miljarder, och 75 procent av dem går till bidrag och subventioner. 75 procent går till att bland annat höja a-kassan för dem som inte arbetar så att det blir mindre lönsamt att arbeta. Alla som jobbar förlorar. De gamla som vill jobba lite längre förlorar, och de som står långt ifrån arbetsmarknaden och behöver enkla jobb förlorar. 1 miljon inkomsttagare förlorar – snart sagt alla som jobbar förlorar.

Det är där konflikten ligger. Välfärden är vi överens om; det är det bidragssamhälle du vill återupprätta vi tvistar om, Magdalena Andersson.

Anf. 36 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Fredrik Schulte säger att vi är överens om att satsa. Det finns bara ett problem: Fredrik Schulte har inte finansiering till sina satsningar. Det är därför det inte blir några satsningar på riktigt. Du kan tala om att du vill satsa på skolan, Fredrik Schulte, men du har de facto inte pengarna eftersom du inte är beredd att ta ut de skatter som behövs för att vi ska ha en riktigt bra skola. Det är jag, och det är den här regeringen. Där går en djup ideologisk skiljelinje i svensk politik.

Du talar om bidrag och subventioner. En stor satsning vi gör är den på långtidsarbetslösa ungdomar. Vi tycker inte att ungdomar ska gå arbetslösa månad ut och månad in och sitta framför tv:n och dataspelet. Det är inte ett bra sätt att börja sitt vuxna liv. Vi tycker att alla ungdomar ska jobba eller plugga, och därför gör vi en omfattande och dyr satsning i form av 90-dagarsgarantin. Den innebär att ingen ung människa ska behöva gå sysslolös i mer än 90 dagar.

Det kostar pengar, och det kräver att vi höjer skatten. Jag är beredd att göra det, för jag tycker att det är viktigt att ungdomar får en bra start i livet. Därför vill jag satsa på skolan, och därför vill jag satsa på ungdomar som inte har arbete. För mig är det viktigare än låga skatter.

Jag hoppas också att Fredrik Schulte inför sin nästa interpellation läser tabellerna ordentligt så att vi inte behöver ha fler interpellationsdebatter som baserar sig på Fredrik Schultes privata missuppfattningar.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2015/16:20 om höjda marginalsatser

Anf. 37 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Aron Modig har frågat mig hur jag anser att Sveriges möjligheter att framgångsrikt konkurrera i den globala ekonomin påverkas av de föreslagna skattehöjningarna på utbildning, företagsamhet och hårt arbete.

Som jag svarade Aron Modig när han ställde samma fråga förra året beror Sveriges konkurrenskraft på en rad olika faktorer. Hur skattesystemet är utformat är en faktor. Vad skatteintäkterna används till är en annan. Kvaliteten på till exempel infrastruktur och utbildningsväsen är centrala för svensk konkurrenskraft. Därför är det missvisande att titta på en enskild skatteförändring, utan politiken måste ses som en helhet.

Vidare riskerar alltför stora inkomstklyftor att urholka tilliten och sammanhållningen i samhället. Här kan noteras att inkomstklyftorna har vidgats mer i Sverige än i något annat OECD-land. Samtidigt visar internationella jämförelser att Sverige de senaste åren fallit i ranking vad gäller konkurrenskraft.

På grund av den tidigare regeringens många ofinansierade skattesänkningar har vi ett stort budgetunderskott. Viktiga investeringar i till exempel infrastruktur och utbildning måste därför finansieras fullt ut. Mot bakgrund av detta har regeringen lagt fram en budget utan ofinansierade skattesänkningar men med viktiga investeringar i infrastruktur och utbildning och med en bra fördelningsprofil. Sett i ett bredare perspektiv och som en helhet är jag därför övertygad om att regeringens politik kommer att medföra bättre förutsättningar för produktiv verksamhet i Sverige och därmed öka konkurrenskraften i svensk ekonomi.

Tredje vice talmannen meddelade att Aron Modig som framställt interpellationen anmält att han var förhindrad att delta i debatten.

Anf. 38 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Liksom i den förra debatten är vi alla helt överens om utbildningens betydelse för en stark ekonomi och stark välbefinnelse i Sverige. Som jag sa i den förra debatten tycker jag därför att det är tråkigt att regeringen väljer att avvisa de olika satsningar som vi moderater lägger fram och vill se på den svenska skolan och som är forskningsbaserade. De absolut viktigaste satsningarna för att få en bra skola handlar om att man ska börja skolan mycket tidigare. Sverige är ett av de länder i västvärlden där eleverna börjar senast i skolan. Därför tycker vi att det är rimligt att man ska börja redan från förskolan så att vi får en tioårig grundskola.

Vi måste också ha mer undervisningstid, särskilt i matematik. Där ligger svenska elever efter. Därför vill vi satsa mer på fler timmar i matematikundervisning. Forskningen visar tydligt att ju fler timmar man spenderar i skolan, desto bättre blir utfallet.

När vi nu är överens om utbildningens stora betydelse och inverkan på konkurrenskraften måste vi också kunna titta på vad det är för andra saker som påverkar konkurrenskraften. Där spelar skatten roll. Den är inte den enda och helt avgörande faktorn, men den spelar roll.

Regeringen föreslår nu kraftigt höjda marginalsatser för 1 miljon inkomstagare i Sverige. Det innebär att man kommer att minska intresset

och incitamenten för dessa människor att jobba längre. För vissa inkomstgrupper kommer marginalskatten att bli uppemot 80 procent.

Vi kan som exempel ta en läkare som tjänar 50 000 kronor i månaden. Han eller hon kommer, om han eller hon jobbar en timme övertid, att för varje hundralapp bara få behålla 20 kronor. Då är frågan: Kommer den här läkaren som jobbar och sliter och har ett ganska tufft jobb att orka jobba en extra timme när vederbörande förlorar 80 procent i skatt? Nej, det är klart att det kommer att innebära att man jobbar färre timmar.

Den här åsikten är inte en åsikt som bara jag står här och predikar, utan det här är den ekonomiska forskningseliten helt överens om.

Jag tycker att finansministern borde ringa till en av sina partikompisar och tidigare finansminister, Kjell-Olof Feldt, som gjorde en blocköverskridande uppgörelse om skattesystemet för att pressa ned marginalskatterna just för att uppmuntra fler att jobba mer.

Höga marginalskatter innebär också att människor kommer att vara mindre intresserade av att utbilda sig och mindre intresserade av att satsa på karriären, därför att man får behålla ganska lite av den extralön som man får av att jobba och slita hårt och utbilda sig.

Det är dessutom så att samhället håller på att förändras. Vi blir alltmer globaliserade. Och dagens ungdomar är ganska olika Magdalena Anderssons generation. När Magdalena Andersson gick i skolan var inte idén om att kanske flytta utomlands så aktuell; den låg ganska långt borta. I dag är det många som drömmer om att få lämna Sverige för att plugga och jobba i London, New York eller Shanghai och så vidare. Och om Sverige har väldigt höga marginalskatter, så att de vassaste entreprenörerna och duktigaste killarna och tjejerna känner att de kan tjäna mycket mer pengar någon annanstans, då kommer de att flytta.

Anf. 39 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Aron Modig ställer samma fråga till mig som han gjorde förra året i en närmast identisk interpellation. Den handlar just om de högre marginalskatterna.

Från Socialdemokraternas sida har vi varit tydliga sedan lång tid tillbaka med att vi bedömer att man bör kunna trappa av jobbskatteavdraget något för dem som har höga inkomster. Tjänar man till exempel 51 000 kronor i månaden får man en skattehöjning med 30 kronor i månaden med det förslag som vi nu lägger fram.

Vi fasar ut jobbskatteavdraget för dem med miljoninkomster. Vår bedömning är att om man har inkomster i miljonklassen behöver man kanske inte ett jobbskatteavdrag för att gå till jobbet på morgonen.

De här pengarna använder vi sedan till angelägna satsningar. Det är klart att det hade varit väldigt mycket bättre om vi hade kunnat ta över statsfinansier i ett bättre skick, så att vi inte hade behövt finansiera våra satsningar krona för krona. Men nu är det tyvärr den regimen som behövs eftersom den förra regeringen lämnade efter sig stora budgetunderskott.

Anf. 40 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Nej, jag tror inte heller att höginkomsttagare behöver ett jobbskatteavdrag för att gå till jobbet. Men om det är så att man bara får behålla 20 procent av den extra inkomst man får av att jobba en timme

Prot. 2015/16:12
13 oktober

Svar på
interpellationer

extra, varför i hela fridens namn skulle höginkomsttagaren göra det? Varför skulle läkaren som jobbar 40 timmar i veckan på en hektisk sjukvårdsmottagning jobba några timmar extra när det är ont om personal för att hjälpa det svenska sjukvårdssystemet när vederbörande bara får behålla 20 kronor av varje extra hundralapp?

Det är just det här som är argumentet. Det är ingen som föreställer sig att höginkomsttagare helt plötsligt ska säga: Nej, nu struntar jag i det här. Nu går jag inte och jobbar längre. Vad det handlar om är att marginalskatten slår så hårt mot extra jobbade timmar. På det sättet kommer vi att få en situation där Sverige går tillbaka dit där vi var på 80-talet, då intresset för att göra den där lilla extra insatsen inte finns där.

Det här är som sagt något som Magdalena Anderssons partikompis och tidigare finansminister Kjell-Olof Feldt skriver under på till hundra procent. Jag tycker att hon ska ringa sin gamla partikompis och företrädare Kjell-Olof Feldt, så kan han förklara vad som var bakgrunden till att Socialdemokraterna sänkte marginalskatterna för 20 år sedan.

Avslutningsvis måste jag bara säga något om detta med budgetunderskott. Vi var helt överens om att Sverige skulle låna upp pengar. Alliansen ville sänka skatterna. Socialdemokraterna ville bränna de pengarna på höjda bidrag när vi var överens om lånets storlek.

Anf. 41 BÖRJE VESTLUND (S):

Fru talman! Jag får be så mycket om ursäkt för att jag var lite senfärdig här. Jag vet också att Fredrik Schulte inte har möjlighet till fler inlägg, så jag ska försöka hålla mig på mattan.

Något som jag tycker att det finns anledning att notera i den här debatten, som i många andra debatter i den här kammaren, är att det finns en övertro på att om man bara sänker skatten jobbar folk mer, producerar företagen mycket mer och blir samhället helt underbart att leva i. Jag vågar påstå att vi har hört detta i debatt efter debatt som vi har haft vad gäller både finansutskottets verksamhet och skatteutskottets verksamhet. Ändå klarade man inte av att se till att arbetslösheten, långtidsarbetslösheten och framför allt ungdomsarbetslösheten kunde hållas nere på en rimlig nivå under sina regeringsår. Är inte detta underligt, fru talman?

Fredrik Schulte nämner Kjell-Olof Feldt. Ja, en del av den så kallade underbara natten var ju att man sänkte marginalskatterna. Men man gjorde något annat också. Man breddade momsunderlaget. Det blev till exempel moms på hyror, som det inte hade varit tidigare. Det blev 25 procent moms på nästan alla varor och tjänster. Den har sedan sänkts successivt av olika regeringar. Det har varit en ganska stor djungel.

Man var också ganska överens i överenskommelsen om att man behövde ha andra skatteunderlag, till exempel fastighetsskatt och förmögenhetsskatt. Det stod också Kjell-Olof Feldt bakom. Han har för övrigt varit ute i debatten från tid till annan och sagt att det kanske inte var så klokt att avskaffa fastighetsskatten ur ett strikt ekonomiskt perspektiv.

Sedan kan det finnas politiska perspektiv på att avskaffa fastighetsskatten, och det kan vara politiskt komplicerat att återigen införa en fastighetsskatt. Det tror jag att vi är många som skriver under på. Men ska man redogöra för vad Kjell-Olof Feldt hade för tankar då måste man redogöra för vad han tyckte rakt igenom och inte bara stå här och säga att det var marginalskatterna som var problemet.

Det är en ganska bred grupp av människor som jag umgås med, men jag har aldrig hört någon, hur mycket moderat den än varit, som sagt: Nej, jag struntar nog i att jobba den där extra timmen, för jag tjänar så lite pengar på det. Jag har aldrig hört den uppfattningen, i varje fall inte i de kretsar jag rör mig i. Och jag kan lova Fredrik Schulte att det inte bara är på arbetarkommunens möten som jag umgås med människor. Jag har en betydligt bredare bekantskapskrets än så.

Fredrik Schulte säger mycket om att det är många som önskar flytta utomlands. Men jag har fortfarande inte hört om någon, i varje fall inte någon av de ungdomar man åberopar, som gör det för att få lägre skatt. Man gör det därför att man vill utveckla sig, skaffa sig en bättre utbildning eller få ett bättre arbete och ibland av ren nyfikenhet. Det är därför man flyttar utomlands. Man vill kanske ha mer äventyr innan man slår sig till ro, bildar familj och lever ett annat liv.

Jag tycker att det är viktigt att göra dessa påpekanden i den ganska ensidiga skattedebatt som just nu förs.

Anf. 42 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Som ren sakupplysning vill jag säga att den skatteförändring som sker i och med att vi trappar av jobbskatteavdraget innebär 3 procents ökning av marginalskatten. Det kan låta lite mer dramatiskt när man lyssnar på Fredrik Schulte. För dem som tjänar 51 000 månaden innebär detta en skattehöjning på 30 kronor i månaden.

Fredrik Schulte säger att han tror att det här gör att människor inte kommer att utbilda sig. Jag har väldigt svårt att tro att en marginalskatteförändring på 3 procent i någon större utsträckning eller omfattning kommer att påverka ungdomars val mellan att studera eller inte studera. Jag tror att det är en del andra faktorer som styr om man väljer att läsa vidare på en högre utbildning eller inte, till exempel vilken typ av jobb man vill ha. Jag tror faktiskt att den marginalskatt som för tillfället råder påverkar ungdomars val av studier i ganska ringa omfattning. Tvärtom är det så att vi nu sett fler ungdomar än någonsin som söker sig till den högre utbildningen.

Fredrik Schulte tror att marginaleffekten är oerhört viktig för hur mycket man arbetar. Väldigt många i den här lönegruppen har de facto redan i dag en hundraprocentig marginaleffekt när de arbetar eftersom de inte får någon övertidsersättning – vilket för övrigt gäller även Fredrik Schulte. Men om Fredrik Schulte nu tror att marginaleffekten är oerhört avgörande för om man lägger ned en extra arbetstimme eller inte, då ställer man sig naturligtvis frågande till varför Fredrik Schulte själv, med 100 procents marginaleffekt, lägger så mycket tid på interpellationer.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2015/16:14 Begränsad skattefrihet för utdelning och nya bestämmelser mot skatteflykt i fråga om kupongskatt

2015/16:15 Beskattning av säkerhetsreserv
2015/16:19 Vissa frågor på området för indirekta skatter
2015/16:20 Ändringar i offentlighets- och sekretesslagen med anledning av Försvarexportmyndighetens avveckling
2015/16:21 Informationsutbytesavtal med Guatemala
2015/16:22 Informationsutbytesavtal med Vanuatu
2015/16:24 Gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott – genomförande av det nya CBE-direktivet
2015/16:28 Vissa frågor om behandling av personuppgifter och regleringen av id-kortsverksamheten hos Skatteverket
2015/16:29 En global standard för automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton
2015/16:30 Avskaffande av systemet med etableringslotsar
2015/16:31 Godkännande och marknadskontroll av fordon
2015/16:32 Ändringar i lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel

EU-dokument

KOM(2015) 472 Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om gemensamma regler för värdepapperisering och om inrättandet av ett europeiskt ramverk för enkel, transparent och standardiserad värdepapperisering samt om ändring av direktiven 2009/65/EG, 2009/138/EG, 2011/61/EU och förordningarna (EG) nr 1060/2009 och (EU) nr 648/2012

KOM(2015) 473 Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om ändring av förordning (EU) nr 575/2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag

Motion

med anledning av prop. 2015/16:17 Internationella skolor
2015/16:399 Daniel Riazat m.fl. (V)

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 2 oktober

2015/16:35 Öppenhet och transparens

av Niklas Wykman (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:36 Budgetpropositionens långsiktiga konsekvenser på jobb och tillväxt

av Niklas Wykman (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:37 Utvecklingen av privat sjukförsäkring

av Lotta Finstorp (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:38 Psyisk ohälsa, psykologisk behandling och primärvården
av *Lotta Finstorp* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

Prot. 2015/16:12
13 oktober

den 3 oktober

2015/16:39 Behovet av underhåll av ridanläggningar
av *Lotta Finstorp* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:40 Nivån på hushållens skuldsättning
av *Anette Åkesson* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

den 5 oktober

2015/16:41 Besked till svenska företagare
av *Helena Bouveng* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:42 Svenska bönders likviditetsproblem
av *Maria Plass* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:43 Bensinskatten och vikten av vallöften
av *Erik Andersson* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:44 Arbetsmarknaden för unga människor
av *Erik Andersson* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

den 7 oktober

2015/16:45 Höjd skatt för 1,2 miljoner löntagare
av *Helena Bouveng* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:46 Fotbolls-VM i Ryssland och Qatar
av *Fredrik Malm* (FP)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:47 Barnarbetet i världen
av *Amineh Kakabaveh* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:48 Saknad proposition
av *Jenny Petersson* (M)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:49 Stöd till kommuner vid mottagande av ensamkommande flyktingbarn
av *Mats Green* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

den 8 oktober

2015/16:50 Vinstuttag före nya vagnar

av *Maria Plass* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:51 Bostadssituationen för svenska studenter

av *Erik Andersson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:52 Företagarnas syn på regeringens skattepolitik

av *Fredrik Schulte* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:53 Transporternas inverkan på klimatet

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:54 Swedavias miljöarbete och klimatpåverkan

av *Anders Åkesson* (C)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:55 Riksdagen inflytande på filmpolitiken

av *Jörgen Warborn* (M)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:56 Krav på matimporten

av *Jens Holm* (V)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

den 9 oktober

2015/16:57 Den småskaliga vattenkraftens betydelse för kulturmiljöer

av *Rickard Nordin* (C)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:58 Medborgarlön

av *Fredrik Schulte* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

den 10 oktober

2015/16:59 Statliga bolag och Svenskt Näringsliv

av *Birger Lahti* (V)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:60 RUT-avdraget för rengöring av inomhuspooler

av *Helena Bouveng* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:61 Beskattningen av människors kulturutövning

av *Helena Bouveng* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:62 Rovdjursförvaltning

av *Daniel Bäckström* (C)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 2 oktober

2015/16:56 Kommande parlamentsval i Myanmar

av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:57 Sveriges dialog med Myanmar om mänskliga rättigheter

av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:58 Rekokultur

av *Jörgen Warborn* (M)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

den 3 oktober

2015/16:59 Sjönära bebyggelse

av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2015/16:60 Rättvisa villkor för veterinärer

av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:61 Volkswagens miljöfusk

av *Johan Hultberg* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:62 Öppenhet och transparens i TTIP-förhandlingarna

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

den 5 oktober

2015/16:63 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:64 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:65 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:66 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:67 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:68 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:69 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:70 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)
till statsrådet Kristina Persson (S)

2015/16:71 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:72 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:73 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:74 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)
till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2015/16:75 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2015/16:76 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:77 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)
till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:78 Blockering av illegala film- och tv-sajter

av *Jörgen Warborn* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:79 Det växande problemet med streamning från olaglig källa

av *Jörgen Warborn* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:80 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2015/16:81 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)
till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2015/16:82 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:83 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:84 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)
till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2015/16:85 Fler jobb

av *Helena Bouveng* (M)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:86 Internationaliseringsstöd till företag inom den kreativa näringen

av *Jörgen Warborn* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:87 Skolans koppling till arbetslivet

av *Erik Bengtzboe* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:88 Yrkeshögskolan och karriärväxling

av *Erik Bengtzboe* (M)

till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:89 Hemvärnets samarbete med USA:s nationalgarde

av *Allan Widman* (FP)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:90 Turkiskt förtryck av kurder

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:91 Framväxten av tältläger

av *Mats Persson* (FP)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

den 7 oktober

2015/16:92 Konkurrens mellan offentlig och privat sektor

av *Markus Wiechel* (SD)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:93 De näringspolitiska aspekterna på området offentlig upphandling

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:94 Hemtjänst utan biståndsbedömning

av *Barbro Westerholm* (FP)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:95 Förslag till rådets beslut om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik

av *Fredrik Schulte* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:96 Effekter av regeringens åtgärder för att öka bostadsbyggandet

av *Fredrik Schulte* (M)

till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2015/16:97 Innovationsrådet

av *Jörgen Warborn* (M)

till statsminister Stefan Löfven (S)

2015/16:98 Hur ökningen av sjukskrivningar ska hejdas

av *Anette Åkesson* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2015/16:99 Hur många jobb regeringens politik skapar 2016

av *Fredrik Schulte* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

Prot. 2015/16:12
13 oktober

2015/16:100 Regeringens stöd för att traineejobb och extratjänster ger fler jobb

av *Fredrik Schulte* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:101 Höjningen av bensinskatten i ett jämställdhetsperspektiv

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:102 Gymnasieelevers undervisningstid

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:103 Försvarsmaktens synlighet för framgångsrik rekrytering

av *Hans Wallmark* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:104 Kärnkraft och elintensiv industri

av *Betty Malmberg* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:105 Regeringens arbete mot förtryck av unga kvinnor

av *Teres Lindberg* (S)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:106 Kvinnors företagande

av *Betty Malmberg* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:107 Hyresnämndens beslut att stoppa uthyrning via Airbnb

av *Fredrik Schulte* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:108 Regeringens bedömning av antalet nya jobb i offentlig sektor

av *Fredrik Schulte* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

den 8 oktober

2015/16:109 Kopplingen mellan gymnasieskolan och arbetsmarknaden

av *Ida Drougge* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:110 Ryssland

av *Ida Drougge* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:111 Fler med gymnasieutbildning

av *Ida Drougge* (M)

till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:112 Lärarutbildningen

av *Ida Drougge* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:113 Ung företagsamhet

av *Ida Drougge* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:114 Validering

av *Ida Drougge* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:115 Det fria skolvalet

av *Ida Drougge* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:116 Det fria skolvalet

av *Ida Drougge* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:117 Lärarutbildningen

av *Ida Drougge* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:118 100 dagar

av *Ida Drougge* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:119 Lärarutbildningen

av *Ida Drougge* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:120 EU:s avtal med Kuba

av *Fredrik Malm* (FP)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:121 Kontrollstation 2015

av *Rickard Nordin* (C)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:122 Oberoende undersökning av attack mot sjukhus i Kunduz

av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

den 10 oktober

2015/16:123 Översyn av väg 56 mellan Norrköping och E20

av *Åsa Coenraads* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:124 Räddande av de småskaliga vattenkraftverken

av *Sten Bergheden* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:125 Oskuldskontroller på svenska vårdcentraler

av *Amir Adan* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:126 Halland som region

av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

den 12 oktober

2015/16:127 Hemsjukvård för barn i livets slutskede

av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:128 Medborgarskapsreglerna

av *Amir Adan* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:129 Uppdatering av skatteavtal med Tyskland
av *Anette Åkesson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:130 Bidrag till kommunerna för planarbete
av *Ewa Thalén Finné* (M)

till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2015/16:131 Nya enprocentsmålet
av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 5 oktober

2015/16:26 Gröna fonden

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:27 Enprocentsmålet

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:29 Prioritering av SRHR

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

den 7 oktober

2015/16:32 Bortförda barn vid barn- och tvångsäktenskap

av *Birgitta Ohlsson* (FP)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:35 Fri entré för barn och unga

av *Cecilia Magnusson* (M)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:37 Utredning av företrädaransvaret i skatteförfarandelagen

av *Aron Modig* (KD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:39 Minskad lönsamhet i att utbilda sig

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:38 Landsbygdsprogrammet

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:40 Polisens möjlighet att avhysa illegala läger

av *Roger Haddad* (FP)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:41 Volkswagens fusk samt otillräckliga testsystem för fordons utsläpp

av *Jens Holm* (V)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:42 Satsningen på lågstadiet

av *Betty Malmberg* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:44 Skolverkets styrning

av *Erik Bengtzboe* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:46 Svenskt deltagande i Natos snabbinsatsförband

av *Hans Wallmark* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:47 Prao och arbetslivsanknytning i skolan

av *Erik Bengtzboe* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:48 Högre skatt på biobiljetter

av *Sten Bergheden* (M)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:49 Outnyttjade statsbidrag

av *Erik Bengtzboe* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:50 Fängslade studenter i Burma

av *Roger Haddad* (FP)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:52 Regeringens åtgärder för att minska antalet självmord i Sverige

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:51 Prao som hjälp för framtida yrkesval

av *Betty Malmberg* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:53 Det kommunala avfallsmonopolet

av *Sofia Arkelsten* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:54 Ålandsöverenskommelsens förpliktelser

av *Per Lodenius* (C)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:55 Riksdagens inflytande på filmpolitiken

av *Jörgen Warborn* (M)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:10 Lagen om ekonomiska föreningar

av *Krister Örnffjäder* (S)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:23 Stöd till brottsofferjourerna – Luleåmodellen

av *Roger Haddad* (FP)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:43 Regeringens hantering av Vattenfalls besked om försäljning av brunkol

av *Jörgen Warborn* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

Prot. 2015/16:12

13 oktober

2015/16:45 Akademiska Hus

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till närings- och innovationsminister *Mikael Damberg* (S)

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 15.04.

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Eva-Lena Ekman

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsägelse.....	1
§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning.....	1
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 5 Anmälan om faktapromemoria	2
§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 7 Motioner för omedelbar hänvisning.....	3
§ 8 Ärenden för bordläggning.....	3
§ 9 Svar på interpellation 2015/16:16 om tydlighet om Sveriges samarbete med Nato	3
Anf. 1 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	3
Anf. 2 HANS WALLMARK (M)	4
Anf. 3 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	5
Anf. 4 STIG HENRIKSSON (V)	6
Anf. 5 STAFFAN DANIELSSON (C).....	7
Anf. 6 ALLAN WIDMAN (FP).....	8
Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	8
Anf. 8 HANS WALLMARK (M)	9
Anf. 9 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	10
Anf. 10 STIG HENRIKSSON (V)	11
Anf. 11 STAFFAN DANIELSSON (C).....	11
Anf. 12 ALLAN WIDMAN (FP).....	12
Anf. 13 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	12
Anf. 14 HANS WALLMARK (M)	13
Anf. 15 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	14
§ 10 Svar på interpellation 2015/16:23 om karensystem för personal som lämnar statsförvaltningen	15
Anf. 16 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	15
Anf. 17 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	15
Anf. 18 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	16
Anf. 19 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	17
Anf. 20 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	18
Anf. 21 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	18
Anf. 22 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	19
§ 11 Svar på interpellation 2015/16:31 om samlad styrning och planering av totalförsvaret.....	19
Anf. 23 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	19
Anf. 24 ALLAN WIDMAN (FP).....	20
Anf. 25 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	21
Anf. 26 ALLAN WIDMAN (FP).....	22
Anf. 27 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	22
Anf. 28 ALLAN WIDMAN (FP).....	23
Anf. 29 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	23
§ 12 Svar på interpellation 2015/16:18 om effekter av regeringens politik	24
Anf. 30 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	24

Anf. 31 FREDRIK SCHULTE (M)	25
Anf. 32 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	26
Anf. 33 FREDRIK SCHULTE (M)	26
Anf. 34 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	28
Anf. 35 FREDRIK SCHULTE (M)	28
Anf. 36 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	29
§ 13 Svar på interpellation 2015/16:20 om höjda marginalskatter	30
Anf. 37 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	30
Anf. 38 FREDRIK SCHULTE (M)	30
Anf. 39 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	31
Anf. 40 FREDRIK SCHULTE (M)	31
Anf. 41 BÖRJE VESTLUND (S)	32
Anf. 42 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	33
§ 14 Bordläggning	33
§ 15 Anmälan om interpellationer	34
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar	37
§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor	42
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 15.04.	44